

De oculis eorumque aegritudinibus et curis / [Benvenutus Grapheus].

Contributors

Grassi, Benvenuto, fl. 12th century.

Publication/Creation

[Ferrara] : Severinus Ferrariensis, [147]4.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/sj5wpvys>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

1
Feb
5
75

Case 2.a. 33.

1/30

Graphus [grassi] B.

De oculorum affectibus
[Fenaria] 1474.

Hain 7869

Reichling II p. 179

Pellechet 5300

B.M. VI, 608

Oster 57

39771

1
Feb
5
75

BENEVENVTI GRASSI HIE
ROSOLIMITANI DOCTORIS
CELEBERRIMI AC EXPERTIS
SIMI DE OCVLIS EORVM QVE
EGRITVDINIBVS & CVRIS FE
LICITER INCIPIT.

Vditors audiant omnes circumsta
tias qui cupiunt audire nouam sci
entiam: & habere famam ueritatis:
adiscere artem probatissimam ocu
lorum: a me Beneuenuto composi
tam: secundum dicta antiquorū phi
losophorum: & meam experientiam: per longum tem
pus exercitium quod habui cundo per mundū: & per
diuersas mundi partes: medicando tam in frigidis quam
in calidis regionibus: diuino auxilio adiuuante: & semp
agente: de notoriis causis oculorum & conualescentiis
eorum: secundum accidentia cuiuslibet humoris cum
iuuatiuis expertis medicinis itegre: & docebo omēs cer
tissimas: & probatissimas: quas reducendo in scriptis et
semper in meam reuocando memoriam cōseruaui: quo
usq; habui plenitudinem de omnibus egritudinibus
oculorū: & de omnibus humoribus eorum: tam de cau
sis accidentibus & supuenientibus: quam de curis ne
cessariis: & pulueribus: coliriis: emplastris: & superue

1
Far
5
75

nientibus unctionibus: & pillulis: & purgationibus: ele
ctuariis: & cauteriis: & abstinentiis a contrariis & regi
mine bonorum ciborum: & ponam naturam secundum quam
libet infirmitatem per se. Quibus peractis compillatis
& ordinate scriptis in meo libro intitulatus ero ipsum
quod uere est ars probatissima oculorum & digne sit no
minatus: quoniam erit medicine expertus undique &
probatum. Hoc autem opus placet mihi componere
ob hoc quia uidi illud esse necessarium humane natu
ræ: nam auctores non ad plenum tractauerunt de arte
illa que illuminat totum corpus sicut fecerunt: & de
aliis infirmitatibus consuetis: & nullum uidi tempore
meo inter christianos tractare & exercere secundum ar
tem illam medicamina: que conferant pro illo membro
quod illuminat totum corpus. Ars enim erat pretermis
sa & ibat per manus insipientium: & excercebant eam
absque ratione: & sine cognitione ipsius confundebant
que homines: eam cum errore maximo operantes.

De diffinitione & cognitione oculi.

Oculus est membrum concavum plenum aqua:
constitutus in fronte capitis ut administret cor
pus: adiuuante spiritu uisibili cum maiori uolumine &
si pretiosum instrumentum sic indignatum a parte nec
uita: id est extra cunctitatem: et super medietatem oculi:
et est carnosum: sed ex parte palpebrarum est clarif

simus per medium claritatis apparet pupilla per quam
spiritus uisibilis ueniendo per neruum concavum ha
bet exitum. i. aquas et tunicas: que tunice dicit Iohā
nutius q̄ sunt. Septem. Et prima uocatur Retina. Se
cunda. Secundina. Tercia. Sclerotica. Quarta. Aranea.
Quinta. Vnea. Sexta. Cornea. Septima coniunctiua.
Et dicit q̄ colores oculorum sunt. iiii. scilicet Niger
Subalbidus. Varius et Glaucus.

De tunicis oculorum.

Go autem Beneuolentus dico q̄ tunice oculo
rum sunt due: & probo per magnum exerciti
um meum q̄ habui: & experimentum quod probavi &
maxime in anotomia: unde dico q̄ non sunt nisi due
tunice tantum: Et primam uoco saluatricē: quia saluat
totum oculum: & retinet humores oculorum. Secunda
uoco discoloratam: quia non est color in ea. Vnde dico
q̄ nullus color est in oculis: sed talis color qui appa
ret non est per se: sed per exercitum: & claritatem hu
moris cristallini: q̄a quādo humor cristallinus est prope
tunicas oculi uidetur de uno colore: & sic uariāt u
nū ab alio colore: & quādo est ī profunditate de alio co
lore: & sic uariatur unus ab alio secundum exitum hu
morum: unde illi qui habent humores in profunditate
dico q̄ apparent oculi eorum nigri & melius uidēt:
sed post quā pueniūt ad etatē. xxx. annorū deteriorātur

Et illi qui habent in medietate dico q̄ bene uident a
pueritia usq̄ ad senectutem & apparent oculi eorū me
diocriter nigri: sed in multis de istis magis obthalmie
& paniculi dominatur quam de aliis. Et illi qui habēt
humores iuxta tunicas sunt uariū & pendent ad albedi
nem: et tales non bene uident in pueritia neq̄ in sene
ctute: & ī istis uariis magne superueiunt lachryme
quā in aliis: & semper habent palpebras rubeas: ideo di
co q̄ hii tales non bene uident: quia spiritus uisibilis
ueniendo per neruos concauos & inueniendo humores
iuxta tunicas cito disgregantur & refrigescunt extra.

Dixi uobis de illis in quibus apparent oculi eorū
uariū: & pendent in albedine: qua de causa multi eorū
non bene uident. A modo dicam de illis qui habent
oculos eorum mediocriter: qua de causa magis durat ī
eis uisus quam in aliis: in aliquo istorum. Idcirco dico
uobis q̄ humor cristalinus residens in medio: & spiri
tus ueniendo per neruos concauos: facit ibi residētiam
propter humorem uitreum concauitatis oculorum qui
retinet eum: ideo non possunt disgregari: quia ha
bent humores in medio oculorum. Narraui uo
bis de illis qui habent humores in medio oculorum:
qua de causa durat ī eis magis quam in aliis. Explere
uobis uolo de illis qui habent humores in profunditate
& apparent oculi eorum nigri & magis uidēt: sed non

durat in multis usque ad senectutem: & ideo melius
vident propter profunditatem humoris cristallini &
spiritus visibilis inueniendo magnum spatium replet
totam concavitatem oculorum antequam transseat ex
tra humorem vitreum: & tunicas oculorum. Et si uul
tis scire qua de causa visus non durat in multis istoru
usque ad senectutem: quia magnam sumunt fumosita
tem & catharatem quam in aliis.

d E terminato de tunicis oculoru & q in eis p se
color aliquatenus non existit: modo dicam de ip
sorum humoribus: qui sunt Tres: primus: Albigineus
dicitur: quia assimilatur albugini oui: secundus: Crista
linus: quia assimilatur cristallo: Tercius: Vitreus
quia assimilatur vitro. Qualiter autem oculus compo
situs est in capite cum humoribus suis: secundum ano
tomiam quam probavi & inueni. Est quedam concavi
tas in summitate nerui optici: & illa concavitas est ple
na aqua grossa: adiuuantibus maneriebus: & in humo
re & non in figura sed tactu. Vnde prima species que
est in tactu: est similis albugini oui. Secunda autem
sicut guma recens. Tercia uero habet tactum sicut lar
dim porcum quando est coctum: & omnes sunt in
una substantia: & non sunt separate in figura: & habet
diuisionem in tactu. s. nomine. Primus humor est na
turaliter frigidus: & humidus: quem Iohannitius uocat

1
Fav
5
75

albugineus. Secundus chrysalinus. Tercius uero Vitreus. Primus namque humor est naturaliter frigidus: & humidus. Secundus frigidus: & siccus. Tercius uero similiter. Sed tantum unus habet de frigiditate quantum alii humores: quia componitur sua frigiditas ad calorem sanguinis: qui est in palpebris: quia magis uicinatur eis quam aliis. Item humor uitreus: & chrysalinus: a gumositate cerebri nutriuntur: secundum magistrum Nicolaum: & anothemiam artis probatissime oculorum.

De catharatis oculorum.

modo
Odo notandum est de infirmitatibus oculorum superuenientibus eis: & de causis necessariis. Et primo de catharatis. Dico ergo quod Septem sunt species catharatarum quatuor uero curabilium: & tres incurabilium. Sed primo oportet explanare illas species que sunt curabiles: quia per certum cognoscitur incertum. Prima ergo species curabilis: est illa que est alba sicut calx purissima. Et secunda est alba tantum & assimilatur colori celestino: & procedit a stomacho: & accidit occasione malorum ciborum: a quibus eleuatur fumositas mala: & illa fumositas ascendit ad cerebrum & etiam in catharata augmentatur. Tercia species est illa que est alba: & assimilatur colori ceruleo etiam prouenit ex multo dolore capitis: sicut est emigraneus: aliquid quando propter nimiam frigiditatem & propter nimiam

angustiam: & plañtum lachrimarum: & nigriliam: &
similia illis. Quarta uero species que est in colore ci-
trino: accidit ex multo potu: & multa comestione: pro-
pter magnum labore multotiens generatur ex humore
melanconico. De curatione catharatarum.

u I so de curationibus catharatarum curabiliñ
& de causis accidentibus: egrotationibus eorū
dem. Videndum est de curatione ipsarum. Dicimus
enim in ueritate & affirmamus q̄ omnes species catha-
ratarum curari non possunt nisi prius compleantur &
bene firmentur: & post quam sunt bene complete hec
sunt signa: quia patiens ab illa hora in antea non uidet
claritatem solis in uia: nec in lumine lucem: nec in sero
nec de nocte: sed quidem medici ignorantes causam cre-
dunt ipsas cū purgationibus: & pulueribus: & coliriis
curare: & falluntur: q̄ iste catharate neque cum medi-
cinis: neque cum pulueribus: neque cum colliriis: neque
cum ellectuariis: curantur: quia omnes sunt subius tuni-
cas oculorum. s. de humore albugineo: quia occasione
supradictorum accidentium humor cristalinus dissol-
uitur & putrescit: & ipsa putrefactio est aqua coagu-
lata que ponitur ante lucē infra tunicas & humore chri-
stalinū. Vnde sarraceni: & arabes uocant ipsam līnza
ret. i. aqua putrefacta in oculis. In latino autem pro-
uidi medici salernitani uocant ipsam catharatam: quia

1
Fav
5
75
illa aqua putrefacta ponitur ante lucem. i. ante tunicā
inter tunicas & lumen oculorum: ergo curari non po-
test cum pulueribus: nec cum aliis medicinis quia am-
bulare non possunt intrinsecus: nec secundū magisteri-
um nostrum: & artem probatissimam oculorum.

De cura eorum.

c. Vra uero hec est primo purgatur caput cum
pillulis hierosolimitanis a nobis compositis. f.
ex turbit. 3. f. aloes epatici. 3. v. cum zucharo rosaceo:
sequenti uero die post purgationem in hora tertiarum
facitis sedere infirmum supra unum scannum uelud si
equitaret: & tu sed eas cum ipso facie ad faciem: & te-
neat unum oculum clausum. i. bonum: & incipias cura-
re malum. In nomine domini iesu christi. & cum una
manu subleua palpebram superiorem & cum alia tene-
as acum argenteam & ponas ipsam acum in pte lachri-
malis minoris: & perfora ipsam tunicam oculi torquen-
do & retorquendo cum digitis tuis donec tangas cū
puncta acus aquam illam putrefactam: quam sarraceni et
arabes: uocant limzaret: & penes nos uocatur catharata
& incipias cum puncta acus de subtus & remoueas ip-
sam a loco in quo manet. i. ante pupillam: & facias de-
scendere inferius & sustineas ipsam per tantum spati-
um donec dicas. iiii. pater noster: & postea remoueas
acum plane desuper: et si accidit q̄ reuertatur sursum

reducas ipsam a parte lachrymalis minoris. i. uersus auri-
culam: & eo q̄ posuisti acum in oculo non debes ip-
sam extrahere: nisi prius collocetur catharata ad ptem
sicut superius dictum est: & postea plane extrahas a-
cum sicut misisti: torquendo & retorquendo cū digitis
tuis: & extracta acu facias retinere oculum patientis
clausum: & facias ipsum in lecto iacere supinum: &
loccetur in domo tenebrosa cū oculis clausis: ita tamen
ut non uideat lumen usq; ad octo dies: nec moueatur:
& clara oui supermittatur bis in die: & bis in nocte:
usque ad terminum ante dictum. & comedat oua sorbi-
lia cum pane: & si est iuuenis bibat aquam: si autem se-
nex bibat uinum bene limphatum. multi autem precipi-
unt ut comedant carnes pullorū: nos uero prohibemus
quia multum nutriunt: unde forte propter multū nu-
trimentum habundaret sanguis in oculis: & sic esset
contrarium nature cure. Finito ergo numero .viii. uel
.viii. dierum infirmus faciat sibi signum sancte crucis
& surgat a lecto: & abluat se cum aqua frigida: deinde
paulatim conseruetur in frigidis: & tali modo curatur
omnes catharate curabiles. s. calcinea. celestrina. cerulea
& citrina. Et si aliquis aliter curaret uel curare uellet
nisi secundum hunc modum: uidelicet secundum id quod
reperitur in nostro libro: ignorat: et curam et arte istam
quam uocamus acocee. i. dispositio catharate. & dicitur

1
Fav
5
75

alglugal: quia proprie operatio ista fit cum acuret de
bet esse argentea: uel aurea. De ferro autem prohibe
mus: quia plura possent accidere nocumenta. Primum
est quia ipsa est durioris substantie quam illa de argē
to: & ex sua durtie dissoluit ubicūque tangit: sed nota
q̄ catharata est dure substantie: unde in separatione que
fit ante lucem. i. ante pupillam posset puncta acus fran
gi & remaneret ī oculo: et ob hunc casū tota substantia
oculi consumeretur per dolorem oculi quia dolor pos
set esse causa apostematis calidi: sequeretur etiam assi
duus & continuus fluxus lacrimarum & non ingeni
um in curatione ipsius. Item maxime quia magis est
ponderosa: & sentit ex ipsa patiens maiorem dolorem
propter grauedinem & duriciem suā: quam si esset de
argēto uel auro: & dicimus q̄ iste ambe sunt meliores
propter puritatem & moliciem earum: & nota q̄ illa
de auro magis clarificat propter deū suū quod habet
in frigiditate & humiditate: quia gaudet magis & cla
rificat in suo simili.

A uidiuistis supradictas causas: Species: Accidentia
& curas catharatharum curabilium: A modo audite de
diuisione que est inter unam & aliam: et de restoratione
luminis in quibus post earum restorationem melius
uidetur: uerbi gratia: prima que est alba sicut purissīa
calx aliquando euenit propter accidentem percussio

nem in oculis: & facilius curatur: si inde patiens nō bene uidet propter accidentē pcussionem in oculis: quā substat in oculo: quia humores oculorum. s. albugineus: cristalinus: & uitreus: dissoluntur in parte. s. sicut dissoluntur huores in alijs partibus corporis quādo accidit percussio.

De secunda specie alba.

E secunda uero specie que est alba & uertitur in colore celestrino dicimus uobis uere q̄ si bene exit catharata sicut superius est monstratum: patiens ad pristinam sanitatem reuertitur: & si uultis scire causas: dico q̄ est propter uarietatem & exitum humorum: & ex abundantia spiritus uisibilis existentis in oculis: quare firmiter sciatis q̄ omnes illi qui erunt passi de secunda specie melius uidebunt quam de omnibus alijs speciebus.

De tertia specie.

Tertia autē species est Cerulea: que postquā erit curata sicut superius dictum est: & reparatum est lumen: non diu permanebit in illo statu: nisi inuetur cum medicinis: & specialiter cū isto electuario hierosolimitano sumēdo uidelicet de ipso frequētius Recipe ergo olibani. ʒ. ii. gariofali nucis muscate nucis indie: galāghe: an. ʒ. se. castorei boni. ʒ. i. hec omnia bene puluerizētur & cribelētur et cū melle despumato

1
Fet
5
75

confitiantur: & de tali electuario paciens summat de mane cum surgit a lecto: ieiuno stomacho: ad quantitatem nucis & similiter accipiat in sero quando ibit dormitum: & custodiat se a cibis contrariis & indigestibilibus. s. calidis: & humidis: & humore sanguineum generantibus. s. toto tempore uite sue: & custodiat se a frigidis & siccis. s. a carnibus uacinis: porcinis: anguillis: & fungis: & ab omnibus agruminibus acutis: quia multum offendunt & hoc sumus experti quia multi uenerunt ad doctrinam nostram: & non habebant cathartas completas: aliquando dedimus de eis ad comedendum ut citius splanarentur & consumerentur & iterum nota: semper bibant uinum calidum: in quo bulliantur salvia & ruta: & custodiant a coitu quantum plus possunt & nunquam intrent balneum: specialiter stufas: & si uoluerint se balneare preparent sibi tinam in domo sua: cum aqua in qua cocta fuerit camomilla: & herbe odorifere: & teneant faciem suam extra tinam: ita quod fumositates que est aqua que egreditur non offendat oculos.

De quarta specie.

q Varta uero species cui est color quasi citrinus est durissima inter omnes alias: & est rotunda Ergo quando capis ipsam cum acu non debes ipsam ponere inferius: quia non staret propter rotunditatem & duriciem eius. sed pone ipsam a parte lacrimalis mi

noris; & fige eam ibi: et post quā extraxeris acū uertas
manum tuam ad partem nasi: et postea extrahē acū pla
ne torquendo & retorquendo cum digitis tuis sicut
habuisti in cura curandi quam superius dixi: unde re
miniscimur nos q̄ omnes illi qui passi fuerunt de om
nibus infirmitatibus catharatarum oculorum: & maxi
me catharatarū curabiliū post catharatas cineritias cura
biles nō indigēt abstinentia: q̄a nos probauimus q̄ non no
cet eis non abstinere: sed est necessariū eis ut habeāt ci
bos confortatiuos: & nutritiuos: ad hoc ut cōfortentur
nerui per quos spiritus uisibilis deffertur ad oculos.

De prima que est incurabilis.
Iam compleuimus uobis tractatum curabili
um: & docuimus nos causas & curas de omni
bus secundum certissimam experientiam nostram &
artem probatissimam oculorum: modo reuertamur ad
alias tres species que sunt incurabiles. Vnde primo dice
mus de prima specie incurabili: & illa quā medici saler
nitani uocant guttam serenam: & per hec signa cogno
scitur: uerbi gratia: quia pupilla est nigra & clara ac si
non haberet aliquam maculam et inter granitates ocu
lorum apparet serenum: et oculi semper mouentur cum
palpebris quasi tremēdo: ac si esset pleni argēto uiuo
et nos uidimus multos qui fuerūt i illa infirmitate: un
de dicimus uobis q̄ accidit ex uitio materno: p aliquā

1
Fav
S
75

corruptionē que dñatur ibi: et ideo nascuntur sic lūne: et nos probauimus curare multos illorū cū uariis et diuersis medicinis et nullū potuimus sanare. Vnde sciatis karissimi q̄ nunquam uidimus nec audiuius dici quod aliqui curarentur: sed tamen aliqui istorum uident claritatem diei: & uadunt per uiam cum oculis apertis ac si plane uiderent: & multi de illis sunt qui uident staturam hominis uel alicuius rei: & ī quibusdam illorū permanet illud tantillum hominis usque ad ultimū uite sue: & in aliquibus non durat: nec uident ac si non haberent oculos: unde karissimi dicimus uobis uere q̄ si omnes isti qui patiuntur talem infirmitatem que dicitur gutta serena: & illi qui uident aliquantulū plus quam alii: amittunt in fine ex toto lumen: sicut superius dicimus: si quilibet eorum haberet totum mundum & totum uellet dare: & omnes homines de mundo essent medici non posset aliquis eis iuuamentum cōferre nisi dominus noster iesus christus faceret ex uirtute diuina: quia nerui obtici sunt opillati & mortificati q̄ nullo auxilio iuari possūt: & uocamus quandoque catharatas serenales que generantur a quadam corruptione descendente a cerebro ad modum gute aque que descendit ita repente: q̄ dissoluit & corrumpit omnes humores oculorum: taliter q̄ ab illa hora in antea nerui obtici opillantur sicut superius diximus.

De secunda incurabili.

S Ecunda autē speties incurabilis: est illa que ap-
paret in oculis qui sunt in colore uiridi: uelud
lipitudo: siue uiriditas: que est in aquis multis un-
de firmiter sciatis: q̄ ista speties catharatarū nō pau-
latim uenit sed subito descendit: & ita repente q̄ ab il-
la hora inantea paciens nihil uidet ac si non haberet ocu-
los: unde dicimus uobis q̄ ista speties catharatarū incu-
rabilium deterior est inter omnes. Causa enim huius
spetiei est propter magnam frigiditatē cerebri: & flu-
xum lacrimarum. Et accidit etiam ex angustia & ni-
mia uigilia: & propter nimiam dolorem & timorem:
& propter percussionem capitis: & propter ieiunium:
& hīs similia.

De tertia spetie incurabili.

D icimus uobis de secunda catharata incurabili
nunc uolo uobis dicere de tertia que uidetur
ita dilatata q̄ in oculo non apparet circulus aliquis: &
apparet tota pupilla aut nigra aut alba: unde dico uobis
q̄ postquam pupilla est dilatata pro certo nullum
remedium pertinens ad medicinam fieri potest: quod
eis iuuatuum sit. Et si quis dicit ipsas uelle curare in-
uanum laborat.

De aliis infirmitatibus accidentibus uel accidentia.

U distis etiam quot sint catharate incurabiles: &
que sit differentia inter eas & diuersitates: &

1
Fet
5
75

curas: & accidentia: earum. Incipiamus In nomine iesu
christi de alijs infirmitatibus accidentalibus in oculis
ob occasiō quatuor humorū. s. Sanguinis. Flegmatis
Colere: & melancolie:. Et primo dicemus de sangui
ne. Dicimus ergo uobis q̄ per multitudinem sanguis
aliquando descendit in oculis quedam rubedo: & ardor
aliq̄: que rubedo aliquotiens ī pruritū conuertitur: &
desiccat palpebras taliter q̄ non remanet in eis pillus:
& si ista infirmitas perduret spatio unius anni q̄ nō
curetur: faciet palpebras reuersari: unde ātequā paciēs
perueniat ad illum statum curaremus eū cum isto col
lerio nostro hierosolimitano. Recipe tucie alexan
drine. ʒ. i. cum duabus libris boni uini albi & in mor
tario pistetur in modum sale: & bene ducatur: ita q̄
bene dissoluatur tota tucia: & postea cum uino pona
tur in olla noua & cum eis adiungatur. ʒ. i. rosarū ru.
sic. & cum predicto uino bulliātur super ignem lentū
donec uinum soluatur in duas partes: & postea leuetur
& cum pāno lini coletur: & ponatur in ampula uitrea
& de eo bis in die in oculis instilletur. s. in mane & ī
sero: & paciēs sic liberabitur per unam ebdomadam.
Nos uero postquam composuimus istud collerium
cum ipso liberauimus homines innumerabiles. Hec re
cordamur uobis q̄ nunquam finiat medicari quī eos
faciatis minui de uena mediana frontis: sed si sūt senes

purgetis cerebrum cum nostris pillulis que valent cōtra ardorem & pruritum oculorum.

Pillule contra pruritum oculorum.

Recipe aloes epatici sandalorū ru. esule. reubarbari an. ʒ. i. turbit. & minoris cataputie. agarici. an. ʒ. i. compositum cum succo artemisie: & reponatur: & dentur secundum uirtutem patientis. Et dicemus uobis in ueritate quia non ad pruritum tantum oculorum: sed etiam ad omnes pruritus corporis: & scabies potenter ualet de quocunque humore sit.

De obtalinia.

Ocuius uos de pruritu oculorum: qui fit de humore sanguinis: adhuc docebimus uos alias infirmitates que procedunt ex habundantia sanguinis: & in quo tempore magis habundat uel superhabundat sanguis: & plus nocet oculis quam in omnibus aliis temporibus: & incipit a fine augusti usque ad exitum septembris: & accidit propter diuersitatem fructuum quos comedunt homines illo tempore: & propter mutationem aeris: unde propter hoc obtalinia & paniculi generantur in oculis. Obtalinia uero est quidem sanguis corruptibilis qui generatur ex humoribus calidis & ponitur super albedinem oculorum: & accendit oculos cum magno dolore: et ardore: et furore: sicut scripsimus uobis in arte probatissima oculorum: et cum magna habundantia

1
Fav
S
75

lachrimarum: et subito ueniēdo tumescunt oculi: et pa-
ciens non potest dormire nec quiescere: quia uidetur
ei habere oculos plenos arena: spinis: etiam atq; fumo:
cum tormento: & hec est cura quam debetis facere
tam i iuuenibus quam in senibus. Recipe azar nec
.i. sarcacolla. alba. puluerizetur optime i mortario ereo
& de illo puluere proiciatur in oculo uel in oculis: &
paciens iaceat suppinus cum medicina proicitur: & ab
illa hora inantea uidebis mirabilia: quia paciens non po-
terat dormire: nec quiescere. die noctq; ullo modo: &
ita subito cum posueris puluerem predictum i oculis
statim incipiet dormire: & requiescere: a langoribus suis
Et prouidi medici salernitani uocant obtalinia secun-
dum Ypocatem: & Galienum: mirabiles: atq; numerabi-
les: medicos. Nos autem uocamus ipsam tortura te-
nebrofam: quia quando descendit in oculis cum tā ma-
gna descendit tortura q; oculi renebrantur: & medici-
nam predictam uocamus puluerem benedictum: quia
cum mittitur in oculis ab illa hora inantea paciens ha-
bet requiem & recipit sanitatem: & cum ista cura: siue
dormitione: & purgatione innumerabiles homines libe-
rauimus: & propterea in pecunia bene fiet nobis.
Et adhuc dicimus uobis per experientiam & diuersas
infirmittates que generantur in oculis occasione obtali-
niende sciatis karissimi q; malam custodiam & cura

malam quam stulti medici faciunt ignorantes artē nostrā & sequentes errorem cum suis medicinis addunt dolorem dolori: propter quod oculi efficiuntur albi: sic quod nunquam redeunt ad statum suum pristinum: & in multis hominum dissoluntur humores oculorum propter magnum dolorem contingentem ex inconuenientibus medicinis: propter quod aliquando oculi liquefiunt & exeunt cum tota cōcauitate extra palpebras: & isti tales infirmi nunquam uident unde de istis dicimus quod postquam ad talem statum peruenerunt nulla medicina potest eis prodesse eo quod oculus est commotus & separatus a suis membris & est mortificatus cum tota sua substantia.

De quadā infirmitate que generatur in oculis per obtalmiam: uidelicet de caligine & obscuritate oculorum.
dico enim uobis quod propter obtalmiam: uidelicet post eius curationem: multi oculi cōturbentur & non uident bene clare: sed habent oculos uultum fumosos & caliginosos: & accidit eis hoc propter malam custodiam: eo quod quando patiebantur obtalmiam non bene custodiebant se a contrariis: propter quod remanet eis quod eorum oculi continue lachrimantur: unde si aliquis istorum ad uestras manus peruenerint purgetis eos cum istis pillulis in principio. Cura eius.

Recipe polipodii: esule mirabolanorum: citrinorum:

1
Fav
S
75

reubarbari: an. ʒ. i. masticis: cubeborum: croci: spicenar
di: nucis indie: cinamomi: an. ʒ. i. & cum lacte citoniorū
confitiantur: de quibus capiat infirmus secundum eius
potentiam & uirtutem. Facta uero purgatione detis ei
mane: & sero: de diaolibano nostro ierosolimitano se
cundum q̄ ego dixi uobis in cura catharatarum cura
bilium & ponatur in oculo eius sero & mane: de pul
uere alexandrino donec sanatus sit: faciendo iterum ab
stinentiam a cibis contrariis. Compleui uobis tractatū
de cura obtalmie: & aliarum diuersarum infirmitatum
que in oculo remanent propter obtalmiam & curā ē
probatam a qualibet illarum infirmitatum de p̄ se secun
dū q̄ ars nostra uobis demonstrauit.

Incipit tractatus paniculorum.

i N cipiāmus modo cum auxiliis dei tractare de
paniculis qui in oculis generantur: etiā propter
abundantiam sanguinis. dico ergo q̄ isti paniculi mul
tis modis generantur in oculis: generantur enim aliquan
do propter malam custodiam & aliquando propter mul
tos & magnos dolores capitis: propter quos eueniunt
aliquando emigranee que descendunt ad partes timpo
rum & superciliorum: & faciunt oculos conturbari:
propter quod paniculi generantur in oculis multis mo
dis: & uocantur paniculi eo q̄ apparent in oculis ī mo
dum granorum millii super tunicam: & ī multis locis
uocantur.

uocantur guttatici: & in aliquibus alijs pidatelle: uel pī
Etacolle uocantur: & in partibus apullie: uocantur carra-
ture: & omnes ī hoc bene dixerunt propter q̄ multe su-
perfluitates sanguinis consurgunt in oculis cū magno
dolore. Secundus paniculus.

Secundus paniculus ut superius dixi: est q̄ appa-
ret supra tunica ad modum calliginis: uel lētiginis ad
similitudinē unius squame piscis: paniculus Tertius:
est quando apparet ab una parte oculi tantum: sicut flo-
cum niuis quando nīgit. Quartus paniculus est quan-
do oculus apparet totus albus: nec aliqua nigredo illi
appet nec de tunica: nec de pupilla. Docuimus uos qua-
liter paniculi generantur in oculis: & quot sunt eorū
speties: nunc uolo uobis dicere curam unius cuiusq̄ eo-
rum: secundum magisterium artis nostre probate. &
primo incipiamus de primo.

De cura prima paniculi.

diximus q̄ quando uidebīs in oculis sicut gra-
na milli: uos non debetis ponere aliquam medi-
cinam intra oculum nec ē extra: & q̄ illa infirmitas
primi paniculi non debet curari cum medicinis lassati-
uis: nec cū pulueribus: seu ellectuariis: nec ē cum cau-
teriis: eo q̄ omnia illa nocerent eis: sed facias istā curā
gloriosam pro istis paniculis: qui apparēt sicut grana
milli: cura eius est uidelicet unguentum alabastri.

1
Fav
S
75

Recipe. xl. pāpanos: uel tallos: siue cimas de arbore: spī
ni siue rubi: qui sint bene teneri. & pista eos ī modum
falsē: optimi uini albi libr. ii. rute. m. i. camamille sicce
uel uiridis. ʒ. iiii. lapidis qui uocatur alabastrū: libr. se.
seminis feniculorum. ʒ. se. olei rosarum libr. i. cere. ʒ. ii.
omnia ista pistentur antequam ponas ea in uino: exce
ptis floribus camomille & cera: & pone omnia ista in
una pignata: & fac ea bullire lento igne donec uinū
sit cōsumptū: postea habeas. vii. albumina ouorum cō
quassata & misce ea cum predictis rebus donec erit be
ne firmatum: postea habeas unum pannum lineum: &
colla cum eo istā misceurā: ex eo enim exibat unguētū
pretiosū: quod uocabitur unguentum alabastrī eo q̄
nullum pretium ei assimilari potest: ergo preciosum: &
uirtuosum est: & uocatur unguentum alabastrī. eo q̄
de alabastro fit: & de isto pretioso unguento unge tim
pora & frōtem usq; ad supercilia: nam cum eo solo li
berabitis istos qui habent panniculos ad modum gra
norum milii. De uirtutibus unguenti alabastrī.

e ertissime ex quo deo placuit q̄ hunc ego librum
componerem: Nolo ea abscondere que antea ī
secreto tenebam. propter quod uobis dico p̄ deum uerū
q̄ unguentum alabastrī uirtutes habet infinitas: eo q̄
non solum habet uirtutem curandi panniculos istos: sed
etiam si aliquis haberet dolorem ī capite uel in pectore

uel in brachio: seu in aliqua alia parte corporis. & infirmus unget se incontinenter liberabitur & si supra uulnus ipsum ponas incontinenter uulnus consolidabitur. Diximus etiam quod ipsum dictas habet uirtutes uidelicet quod mundificat: & consolidat. & dolorem tollit etiam si paciens in dentibus seu gingiuis ex eo ungetur incontinenter liberabitur. Et multis mulieribus patientibus dolorem matricis multoties dedimus ad comedendum in modum electuarii que subito sanabantur. Et quando inueniebamus aliquos habentes febres fortissimas precipiebamus inungi ipsorum stomachum: manus pedes & renes & subito conualescebant uel et ad omnem dolorem emigrante: & ad omnem infirmitatem oculorum ungendo frontem & tempora & supercilia. Audiuistis uirtutes diuersas & uarias inuenienti pretiosi alabastrum quod nos composuimus: audiuistis causas: signa & accidentia primi paniculi qui apparet in oculis ad modum granorum milii secundum experimentum nostrum & artem nostram probatam oculorum.

De secundo paniculo.

Nunc uero uolo uobis dicere de secundo paniculo qui apparet supra tunicam ad modum leuigini: ad similitudinem unius squame piscis dico ergo quod si iste paniculus a principio quando generatur non curabitur secundum modum quem uobis dicam: nunquam

1
Fav
5
75

poterit postea perfecte curari: sic q̄ infirmus nō bene uide
at eo q̄ multū incarnatur ī oculo & durus ualde effi
citur: supra tunicam: & si uelles eum elcuarē cum ra
sorio non posses ita subtiliter incidere: quin incideres
tunicam: & si eam incideres totus oculus liquefieret.
unde dico q̄ quando uidebitis istos pāniculos qui non
sint recentes & noui sed antiqui sint & indurati supra
tunicam: non assumatis eos in cura: eo q̄ nullum posse
tis honorē habere. & uestra bona fama posset turpibus
maculis denigrari: nōde sitis sapiētes ī hoc & dimittatis
tales curas ut non teneamini stulti. & operamini artē
artem secundum q̄ ego docebo uos: & non curetis ī
firmitates que sint incurabiles sed operamini secundū
ueritatē ad honorē dei. Ad huc uolo uobis dicere de
secundo pāniculo & dico q̄ secundus pāniculus debet
curari in principio antequam nimis incarnetur sup̄ tu
nicam saluatricem: eo q̄ si nimis incarnaretur nullum
remedium ei postea fieri posset sine magno periculo
& ideo antequam induretur curetis eum secundū hūc
modum: primo enim facias cauterium in temporibus
cum cauterio rotundo sicut uobis demonstrabimus ubi
de cauteriis tractabimus: eo q̄ ignis atrahit dissoluit et
consumit nec dimittit paniculum incarnari super tuni
cam sic q̄ atrahendo dissoluendo & consumendo p̄ il
lud locū cauterizatum consumitur pāniculus ille: &

oculus clarificatur cum istis medicis quas hic ponam
immediate. Facto ergo cauterio: ponatur in oculum eius
de pulvere nabetis: postea habeas.iiii. poma & coque
ea in igne: quibus coctis & mundatis a suo cortice:
pista ea in mortario de metallo: & quando erunt bene
pistata: recipe unum albumen oui & misce illud totum
cum predictis pomis donec efficiatur sicut unguentum
de quo unguento pone supra stupas: & postea pone
super oculum clausum: & muta eum scilicet bis in die:
ponendo primo pulverem in oculo: postea unguentum
de super oculo clauso tene: postea liga cum binda line
a & cum isto implastro seu unguento a mane usque
sero: & a sero usque ad mane: & cum isto modo libe
rabis istos paniculos cum auxilio dei: quando ipsi e
runt recentes: & recuperabit infirmus uisionem perfe
cte. Cum isto enim modo liberauimus multos: propter
quod laudamus deum omnipotentem.

De tertio paniculo.

c Ompleuimus uobis de primo: & secundo pani
culis: & diximus uobis causas: signa: accidentia
& curas: Nunc uolo uobis dicere de tertio panniculo
q apparet sub tunica oculi ad modum unius flochi ni
uis quando ningit. Et dico sic q i principio debetis ob
seruare curam superius dictam immediate in cura secun
di paniculi: na debetis facere cauterium in temporibus

1
Fav
5
75

& in oculis ponere puluerem predictum nabetis: sed cū
istō puluere adiungeris istā medicinā que ualet cō
tra albedinem oculorum & est ista. Recipe. ʒ. ii.
boni ligni aloes: aliahas. ʒ. iiii. & habeatis unam scutellā
nouam plenā carbonibus icensīs: et ponatur dictum
lignum aloes supra dictos carbonēs icensos ex alia p
te habeatis unū bacille nitidum & magnum & coap
tis cum eo dictā scutellā taliter q̄ fumus non pos
sit exalare recepto illo fumo in dicto bacilli habeatis
ʒ. se. pulueris nabetis & ducatis eum cum pistello fer
reo in dicto bacilli in quo receptus est fumus iste dō
nec puluis sit bene subtilissimus: factō istō puluere
ponatis de eo in oculis omni die bis: postea clausis o
culis de sup ponatur emplastrum depōis ut superius
dictum est in secundo pāniculo. Et cum istō modo cu
re sanabitis tertium pāniculum: & non cum alio modo
donec infirmus sit bene liberatus & ex idē deum lauda
mus: eo q̄ multos sanauimus ex istis pāniculis: de quib
us tertiis pāniculis plures inuenimus in partibus tu
scie. quam in aliquibus aliis partibus.

Volo modo uobis dicere ex quo sit puluis nabetis
& magnā eius uirtutem ad pāniculos oculorum.

d I eo q̄ prima uirtus pulueris nabetis est sanare
istum secundum & tertium pāniculos qui in
oculis generatur: & puluis iste ē ex zūcharo nabete

secundum arabicam linguam: & secundum sarracenam
linguam: & barbaricam: fit ex zucharo gilbel: nos uero
christiani uocamus eum zuccharum gilbel. uel zucha
rum nabet: & uocamus eum candos alexadrinos: ex q
bus candis alexandrinis fecimus puluerem nabetis q
qui puluis multa mirabilia operatus est in paniculis o
culorum: primo quia molificat panum oculorum: secun
do quia mittigat dolorem: tertio quia destruit & expel
lit rubedinem oculorum: corrodit panum & toram ma
culam: & confortat oculum: uisum subtiliat lachrimas
constringit: si sint ex humore frigido & e ita securus
puluis q omnibus infirmitatibus oculorum cofert: &

Hic uero i speciali uolo uobis magis explanare uir
tutes pulueris predicti: & primo q puluis iste molifi
cat propter magnam eius humiditatem: dolorem miti
gat propter puritatem & temperiem sue caliditatis: pani
culum corrodit propter suam duriciem: eo q antequam
in aquositate dissoluatur multum corrodit panicu
culum oculorum: confortat et multum oculum: quia si
aliqua obscuritas est in oculis purificando eos uisum
clarificat: & spiritum uisibile uiuificat: constringit et
lachrimas si sint ex humore frigido eo q pp ipius cali
ditate temperat frigiditatem humoris illius ex quo la
chryme generantur. Diximus uobis de uirtutibus
pulueris nabetis: & qualiter debetis e componere cu

1
Fav
S
75
fumo ligni aloes: pro tertio panniculo secundū nostrū
magisterium & artem nostram probatam oculorum.
Nunc uolo uobis dicere de quarto paniculo.

De quarto paniculo.

d Ico ergo q̄ quartus panniculus est quando to-
tus oculus apparet albus: nec aliqd apparet de
nigredine tunice siue pupille: & generatur panculus
ille propter magnum dolorem in medio capitis cū ma-
gno furore totum oculū circumdantem: propter quod
totus oculus dealbatur: & apparet oculus in colore lu-
cente sicut allabastrum & ab illa hora antea infirmus
nihil uidet: & dicit q̄ totus mundus apparet ei albus
nec cognoscit unam rē ab alia: & oculi eius semper la-
chrimantur: & tota naturalis albedo apparet rubra cir-
ca tunicam dealbatam. Audiuiſtis causas: signa:
& accidentia quarti panicali: modo uolo uobis dicere
curam eiusdem secundum artem nostram probatā ocu-
lorum. De cura eius.

Fiat primo cauterium in summitate capitis in loco u-
bi coniungitur commissura sagitalis cū coronali secundū
q̄ uidebitis ubi de cauteriis tractabimus: Facto cau-
terio: recipiatis .xii. albuina ouorū: & ponatis ea ī una
scutella noua & conquassetis ea cum cocleari donec ef-
fritantur sicut spuma: postea permittatis ea aliquantu-
lum quiescere: postea amoveatis spumam & illa aqua

que remanet in fundo balneetis bombicem: & ponatis
supra oculum clausum: & hec fiat decies in die: & to-
tiens in nocte: quousq; infirmus sit perfecte sanatus:
& cum isto modo cure curetis quartum paniculum &
non aliter. Et pre ceteris uobis consulo amici mei
karissimi ut debeatis curare secundum artem nostram
probatam: & caute uos tanquam ab igne: ne curetis i-
stos .iiii. paniculos predictos nisi cum medicinis quas
uobis hic scripsi: eo q; si eos cu aliis curabitis medicis:
addetis dolorem dolori. Compleuimus uobis quartu
tractatum paniculorum: q; generantur i oculis propter
abundantiam sanguinis. Docuimus etiam uos causas
accidentia signa: & curas: unuscuiusq; eorum secundum
artem nostram probatam oculorum.

De infirmitatibus que in oculis generantur: ex a-
bundantia humoris flegmatici.

i N e cipiamus hic in nomine christi: de infirmita-
tibus aliis que i oculis generatur propter abunda-
tiam flegmatis: in multis hominibus lachryme superuei-
unt in oculis: propter quas lachrymas tres diuerse infir-
mitates in oculis generantur: prima quarum est diuer-
sa & pessima infirmitas que in oculis generatur. unde
dico propter magnum cursum lachrimarum in multis
hominibus palpebre superiores molificantur: & interio-
ri parte alterius palpebre pilli nascuntur: qui continue

1
Fer
5
75

pungunt oculum: & pupillam: propter quā punctionem oculi paniculosi fiunt: & taliter conturbantur q̄ infirmus non potest oculos apere donec illi pili aliquo modo extrahantur. tunc illis pilis extractis infirmus uideat optime: & aperit oculos donec renascuntur: & cū renascuntur infirmus reddit ad peiorem statum quam unquā foret: propter quod melius foret infirmo q̄ illi pili nunquam fuissent extracti: eo q̄ ut scitis quanto plus pili extrahuntur uel raduntur tanto grossiores nascuntur: & quando unus euellitur quatuor renascuntur & pungunt pupillam ac si forent pili porcorum: & ex illa punctura oculi conturbatur & efficiuntur rubei: taliter q̄ infirmus nō potest oculos aperire propter magnam punctionem illorum pilorum: ex quo multi homines uisum perdunt & totam oculi substantiā.

Cura infirmitatis predictae.

d Ocuimus uos causas: signa: et accidētia: prime infirmitatis que consurgit in oculis: propter lacrimas cum flegmatis abundantia: nunc uolo uos docere curam secundum artem nostram: & hec est cura.

Recipe duas acus longas ad lōgitudinē digiti minoris manus: postea habeas unum fallum & ponas ipsum per foramen istarum duarum acuum: postea eleua palpebram superiorem cum digitis tuis: & capias de pelle palpebre inter istas duas acus taliter q̄ non pos

sit claudere: nec aperire oculū: postea liga dictas acus
bene strictas ab utraq pte: & dimitte dictas acus eade
re cum dicta pelle palpebrarum: & postquam acus ce
cus ceciderit non ponas aliquam medicinam supra fo
ramen dictarum acuum: eo q̄ de p se illa foramina di
ctarum acuum sanabuntur: & tunc si pannus ille qui
in oculis generabatur & conpunctio punctorum nō cō
sumitur de per se: cura ipsum cum puluere nabetis. oī
die bis donec oculi sit bene clarificati: & cum isto mo
do cure multos homines sanauimus: a quibus multas
pecunias lucrati sumus: & plus generatur infirmitas i
sta in calabria quam in aliqua alia parte mūdi: & plus
in mulieribus quam in hominibus generatur.

Docuimus uos causas: signa: & curas prime infirmita
tis que in oculis generatur propter habundantiam la
chrimarum.

De secunda cura infirmitatis que in oculis genera
tur propter abundantiam flegmatis.

d Ico q̄ infirmitas ista est quando oculi appēt
turbati & pusclōsi & plei ueiclīs & uidet infir
mus sed nō clare: & uocatur ista infirmitas pānus uitre
atus: & hec sunt signa: & accidentia secunde infirmita
tis: que procedit seu generatur propter abundantiam la
chrimarum in oculis: & propter causam flegmatis: mo
do ponimus curam eius: Quando enī ad uos ueniūt

tales infirmi in principio abraſo eorum capite: faciatis
eis cauterium in ſummitate capitis cum cauterio rotun
do in temporibus: faciatis cauterium aliud cum caute
terio longo ſecundū q̄ docebimus uos: ubi de cauteriis
tractabimus. Factis cauteriis ut dictum eſt: ponatis in
oculis de ueſtro puluere alexandrino omni die ſemel
donec infirmus ſit bene ſanatus: & interī bis purgetur
cum noſtris pillulis hieroſolimitanis: & omī ſero quā
do uadit dormitum aſſumat de diaolibano noſtro: cum
enim iſto modo cure ſanabitis ſecundā infirmitatē que
in oculis generatur pp̄ abundantiam lachrimarum ex
cauſa flegmatis: eo q̄ cum iſto modo cure multos hoī
nes iam ſanauimus. & plures ex iſtis infirmitatibus in
uenimus in partibus tuſcie. & marchie: quam ī aliqua
alia prouincia. Diximus uobis de prima: & ſecūda
infirmitatibus: modo uolumus uobis dicere de tertia.

De infirmitate tertia que in oculis generatur pp̄ la
chrimas ex abundantia flegmatis.

tert. Tertia infirmitas eſt quādo oculus eſt totus car
noſus: que carnoſitas ſi ſit indurata ſupra ocu
lum per ſpatium unius anni uel duorum: non poteſt ā
plius curari: cum pulueribus uel coliriis: ſed abraſo pri
us capite faciatis eis cauteria: ſecundum q̄ uos docui ī
capitulo precedentī: ſequentī uero die aperiatis oculum
cum digitis ueſtris & incidatis cum raſorio dictam

infirmitatem. s. carnositatem totam sic discrete tamen ut
non tangatis tunicā saluatricē: sed circū circa tunicam
inter album & nigrum oculi: paulatim incidatis donec
totam carnositatem eleuaueritis. Isto facto implete to-
tum oculum ex puluere alexandrino: sine aliqua alia re
& tunc claudat infirmus oculum. Quo clauso ponatur
super oculum bombix intinctum in albumine oui us-
que ad. xv. dies mutādo omni die bis & finito numero
. xv. dierum dimittatis albumen oui: & ponatis supra
oculum emplastrum factum ex illa sanctissima her-
ba quam nos uocamus cardellā: saraceni uocāt eam tu-
tōsam: greci zucham: illi de apulia uocant eam cardu-
cellum benedictum: uel etiā latuchellā: romani crispī-
gni: tuscani citexbitum: illi uero de sardinia lamīuolā.

De cura eius.

e x quo uobis predictam herbam sanctissimam
secundū diuersas linguas nominaui: redeamus
ad componendum emplastrum ex ipsa herba sanctissi-
ma in hunc modum. Recipe ex ista herba sanctissima
. m. i. & tere ipsam bene & misce cum ea medium albu-
men oui: postea pone predictum empla. supra bombicē
uel supra stuppas: & pone supra oculū bis i die: uideli-
mane: & sero: usq; ad tres dies: postea dimittatur ēpl.
& pmittatur infirmus oculis apertis & ab illa hora an-
tea curetur cum puluere quousq; sit sanatus. uide. cum

1
Pa.
5
75

pulvere alexandrino in mane: & pulvere nabetis: in sero:
& abstineat se a cibis contrariis: uidel. ab anguillis: &
fungis: & carnibus bouinis: & hircinis: caprinis: & a car
nibus salis: a caxeo: & cepis: & ab omnibus acrimini
bus & leguminibus: & similibus. Cum istis enim
modis curationis infinitos homines sanauimus: & plu
res istarum infirmitatum inuenimus in sardinia: quam
in aliis prouinciis.

De scabie oculorum.

¶ Impleuimus uobis de tertia infirmitate: nunc
uolo uobis dicere de quarta. Quarta infirmi
tas est quando oculi apparent semper tumefacti: & se
per lachrimantes: & infirmus non potest bene aperire o
culos propter grauitatem palpebrarum superiorum:
Vnde quando uultis de illa infirmitate certificari: debe
tis inuersare palpebras superiores cum digitis uestris
& uidebitis qd palpebra interiori parte apparebit pinguis
& assimilabitur illa pinguedo granulosa in modum gra
norum milii. Et hac infirmitate arabes & saraceni: uo
cant Laraf minor: que dicitur scabies oculorum: hec
enim infirmitas prouenit ex abundantia flegmatis sal
si: & debet curari p istum modum. Na in principio de
bes curare stomachum: & cerebrum cum istis medicinis
Recipe turbit: aloes: epatici: reubarbari: an. ʒ. .ss. post
ea habeas lib. i. succi radicū ebulorum: & dissolue i eo

predictas res: & dimitte ea sic remanere tota nocte
postea in mane collectur: & illam collaturā bibat infir-
mus. sequenti uero die apiatur oculus & inuerſetis
palpebram cum ueſtris digitis: & amoueatis illam car-
nositatem cum manibus & cum ferro: incipiendo inci-
dere a parte lachrimarum: & amoueatur tota illa graſſi-
cies & integra que apparet granulosa que eſt ſub pal-
pebris. Deinde eleuata carnositate illa intus oculum
bombix madefactus in albumine oui ponatur ſupra
oculum bis in die uſq; ad. xv. dies quibus tranſactis:
ponatur ſupra oculum illud eplaſtrum gratioſum bis
in die: uſq; ad tres dies: & ab illa die inantea teneat ſem-
per infirmus oculos apertos: ponendo ſemper omni ſe-
ro de noſtro colirio alexandrino donec infirmus ſit p-
fecte liberatus. Et cum iſto modo cure multos hoī-
nes ſanauimus: & plures reperimus in partibus barba-
rie infra ſaracenos: quam in aliqua alia parte mundi: dū
enim eſſemus in partibus illis: multas inuenimus mu-
lieres ſaracenas que iſtum modum cure opabantur in
hūc modum: nam accipiebant folia ficus: & iuerſabāt
palpebras ſuperiores & fricabāt eas cum illis foliis do-
nec palpebre effruebantur ſanguinolente: multas enim
ſanabant dicte mulieres cum illo modo cure. ſed nō re-
manebant diu in illo ſtatu: multi ēt alii accipiebāt zu-
charum: & fricabant eum ſuper illam granulositatem

1
Fe.
S
79
propter quod aliquantulum conualescebāt: sed infra pau-
cos dies ad statum primum reuertebantur: eo q̄ curati
non fuerant secundum artem nostram probatam.

Compleuimus uobis tractatum de infirmitatibus
oculorum: que in oculis superueniunt propter abundan-
tiam lachrimarum ex causa abundantie flegmatis.

Docuimus et signa causas accidentia & curas unius
cuiusq̄ earum secundum artem nostram probatam.

Electuarium mirabile ad lachrimas oculorum que
procedunt ex causa flegmatis.

h Ic uolumus uos docere mirabile electuariū q̄
nos composuimus ad lachrimas oculorum que
procedunt ex causa flegmatis de quo semper post me-
dicationem nostram aliquantulum detis infirmis.

Recipe olibani: castorei: nucis muscate: nucis indie:
gariofilorum: cubebarum oīum: an. ʒ. i. foliorum lauri:
spicenardi: croci: an. ʒ. ii. seminis psilii: carui: anisi: & se-
minis alexandri: feniculorum oīum: an. ʒ. se. pinpinelle
sicce: pulegii isapi: seminis rutte: an. ʒ. ii. seminis iusq̄ a
mi: papaueris albi: musci canfore: an. ʒ. i. omnia ista sub-
tiliter pistentur: excepto olibano q̄ debet buliri i mel-
le bene dispumato & liquido: postea remoue ab igne
mel cum dicto olibano: & pone ipsum in una scutella
ducendo sepe bene cum baculo uel cum spatula ut be-
ne incorporentur: postea pone ipsum i una parafide. &
detis.

detis de ipso infirmo: post quam curaueritis ipsū cum
uadit dormitum: ad quantitatem unius castanee.

Descripsimus uobis mirabile ellectuariū ad lachri
mas oculorum: que semper abundant in oculis & uo
camus hoc ellectuarium mirabile: eo q̄ mirabiles uir
tutes habet: nam ipsum mirabiliter confringit consu
mendo flegma: cerebrū calefacit: dolorem enigraneum
tollit: oculos aperit: eleuat supercilia: uisum clarificat:
ualet ēt multum paraliticis: & illis qui loquellam am
mittunt: & qui non habent linguam expeditam. Et se
cundū q̄ nos ad hec ipsū probauimus: ita uobis scripsi
mus: nam probauimus ipsum in multis: quos cum illo
ellectuario curauimus.

De caligine oculorum.

i N cipiāmus in nomine christi de aliis infirmī
tatibus que oculis superueniunt ex causa colere
dominantis & abundantis in stomacho: & sunt iste i
firmitates due. Et primo de prima que generatur ex
fumositate colere abundantis in stomacho a qua eleua
tur una fumositās ascendens ad cerebrum: qua cerebrū
transmittit ad oculos cum furore: & dolore maximo:
& propter illum dolorem oculi conturbātur: taliter q̄
oculus infirmi apparet in modum unius umbre: tamē
oculi apparent clari: sicut quādo i oculis non appēt ali
qua macula: nec intus: nec extra: & scias q̄ defectus

1
Fe
S
79
non est in oculis: sed in stomacho: si ergo oculi apparet
clari: nullum collirium uel puluis aliquis huic infirmi
tati ualere poterit: eo quod si puluis esset corrosiuus pos
set corrodere totam tunicam: & similiter faceret collirium.

Audiuistis causas: signa & accidentia prime infirmi
tatis: que in oculis generatur ex causa colere abundan
tis ponamus modo curam.

De cura eius:

habemus in principio purgare stomachum & cere
brum ab illo humore ex quo procedit & generatur um
bratio ista in oculis: eo quod cessante tali materia cedat
umbratio illa. Sirupus laxatiuus conferens huic in
firmitati. Recipe reubarbari: esule maioris: sandalo
rum ru. mirabolanorum: citrinorum: an. 3. ii. radicem fei
culi: spisi brusci: petrosilini: apii figadelle: cicoree: capil
lorum ueneris: an. m. i. hec omnia bulliantur in aqua: quib
us adiunge. 3. i. polipodii: quercini: & tantum buliant
quod aqua redeat ad medietatem: postea coletur: & in il
la colatura ponantur res supradicte bene puluerizate:
cum libr. ii. boni zuchari: & fiat sirupus laxatiuus: Et
nota quod quando ponuntur spes cum zucharo: zucharium
non debet bulire: nisi parum ualde: eo quod spes amitteret
totam uirtutem: postea coletur sirupus: de quo bibat
patiens bis in die: & iterum abstinere a contrariis: uide
licet a calore: & a cibis siccis: grossis: & fumosis: & ab omni
bus cibis dure digestionis: & fiant et in temporibus cau

tertia iuxta aures: sicut in nostris canteris uidebitis.

De prima infirmitate oculorum propter abundantiam colere. Audiuitis causas: signa: & accidentia: & et modum cure istius infirmitatis: cum qua nos curauimus homines infinitos per gratiam iesu christi.

De secunda infirmitate que est sicut nebula sparsa in aere claro.

Vidistis de prima infirmitate modo uolo uobis dicere de secunda: & dico quod secunda infirmitas est quando apparet supra tunicam oculorum: ante pupillam quasi nebula expansa in aere claro: & non euenit illa infirmitas nisi in hominibus: in quibus colera dominatur quando febriunt: Et febre cessante eis remanet hoc uitium: eo quod ipsi a principio male fuerunt curati: nec abstinentiam habuerunt a cibis contrariis.

Adhuc uos docui causas: signa: & accidentia: huius infirmitatis: nunc uolo uos docere curam gloriosam secundum nostrum experimentum: & artem nostram probatam. Recipe unum lapidem pretiosum qui uocatur zafirus: teratur lapis iste in mortario de metallo subtiliter ualde: postea pone ipsum in uno uase aureo: & ponatur de eo in oculum infirmi omni die semel & sic perfecte sanabitur infirmus. Ad idem.

Recipe fel tassii: & exsica ipsum: & fac ex eo puluerem: de quo omni die ponatur in oculum infirmi. &

1
Fa
5
74

perfecte sanabitur. Item recipe gūme feniculi. 3. ii.
de puluere nabetis. 3. vi. predicta gūma pistetur ī mor
tario de metallo postea misceatur predictus puluis na
betis: cum illa gūma ī dicto mortario donec sit puluis
subtillissimus. hic enim puluis purgat oculum: & uisū
clarificat: usque ad finem uite infirmī. Vnde dico uo
bis pro firmo q̄ Yppocras Galienus: & omnes anti
qui medici: & philosophi concordantes in unum dicūt
ipsam gumma meliorem medicinam que repiatur pro
oculis. & non est mirandum si apposita in oculis facit
oculos optime uidere: quia ipsi dixerunt q̄ si in manu
teneatur: deberet manus uidere. Ipsi enim non dicebāt
de gūma: sed potius de feniculo: eo q̄ manifestare nole
bant: ubi q̄ esset uirtus uera. Nos uero manifestauī
mus uobis illud quod ipsi tenebant occultum. eo q̄ so
lū modo laudabant uobis herbam: & nō gūmam: scien
tes in quo erat uera uirtus ipsius feniculi: sed ex quo
deo placuit q̄ p nostrum exercitium & artē nostrā
probatam eius uirtutem cognosceremus: ipsam uobis
uoluimus libere manifestare. Cū enī ista sanctissima
gūma multos sanauimus: uobis ēt & nobis manifestū
est illud q̄ multis hominibus fuerat occultatum: &
scripsimus uobis uirtutem istius gumme: ut ipsa cū
salute infirmorum: & anime uestre possitis operari.
Post quā compleuimus uobis tractatum illarum īfir

mitatum que consurgunt in oculis: ex causa abundantis colere. Docuimus et uos probatissimas medicinas ad hoc secundum magisterium nostrum. Deinceps uolumus uobis tractare de illis infirmitatibus que in oculis eueniunt ex causa abundantis melancolie.

De infirmitatibus que in oculis generantur ex humore melancolico: & primo de prima. & est quando apparet homini ut uideat muscas uolantes in aere ante oculos suos.

Idcirco enim quod propter humorem melancolicum abundantem in multis hominibus generantur diuerse & uarie infirmitates in oculis: & primo dico de prima: & dico quod aliquotiens propter nimiam abundantiam melancolie cerebrum in tantum conturbatur: quod nervi optici oppelluntur: taliter quod spiritus uisibilis non potest bene libere transire: & post illam oppellationem apparent ante oculos infirmi in die quasi musce uolantes per aerem: & est quando aspiciunt lumen lucerne appetit ei quod sit quatuor. & similiter de facie hominis cum ea aspiciunt: & euenit hoc plus hominibus naturaliter melancolicis postquam senes efficiuntur quam aliis complexionibus. Et notate quod in tali infirmitate non debet aliquid in oculis imponi: sed faciat eis fieri hoc electuarium restitutum: & mitigatum: ad hoc ut nervi concaui qui sunt oppellati aperiantur. & spiritus uisibilis possit libere

transire. **Electuarium.** Recipe succi riquilicie libr.
se. eufragie: sileris mōtan: an. libr. se. semis rute: semis
basiliconis: urticae ultramarie uel ciciliane: semis feiculi
alexandrinii: apii: carui: an. ʒ. i. masticiis: gariofilorum: nu-
cis muscate: cinamomii: cubebarii: gumme amigdalarii
ceraforum: & pomorum: gumme arabici: draganti: croci:
an. ʒ. se. granulorum: repertorum in pomis citoniis. ʒ.
.i. omnia ista pistentur subtiliter & incorporentur cū
bono zucharo & fiat electuarium: de quo assumat isir
mus mane: & sero: & postea uadat dormitum: & uisū
recuperabit sicut ipse desiderat. Et dico ēt uobis q
hoc electuarium nō solum ualet huic infirmitati: sed
ēt omnibus aliis maxime ex humore melancolico: ua-
let ēt illis qui non uident bene clare: & illis qui habent
obscuritatē in oculis: & similia accidentia propter tri-
stitiam & propter plantum lachrimarū: & ēt abstinen-
tiam uel propter alium laborem corporeū: & uocamus
hoc electuarium clarificatum oculorum: eo q ipsum
clarificat lumē oculorū: & uiuificat spiritū uisibilem.

De secunda infirmitate que est quando oculi tume-
fiunt ultra modū & aliquātulum exeunt cōcauitatē.

a Lignociens ex abundātia humoris melancolici
superuenit in oculis dolor grauissimus ita su-
bito q oculi aliquantulum exeunt a cōcauitate eorum
& tumefiunt ultra modum: propter q multi homines

perdunt uisum ex toto: & multi eorum uident: sed male & possunt omnes istorum curari: si a principio infirmitatis sue curetur eorum stomachus: & cerebrum: cum nostris pillulis consolatoriis. Pillule consolatorie.

Recipe aloes epatici: mirabolanorum: citrinorum: turbit: sandalorum: reubarbari: an. ʒ. i. scamōee: croci: carpopal: mirre: masticiis: ligni aloes: olibai albi: agarici: nucis idie: succi riquilicie: seminis apii: latuce: cicoree: cum basiliconis: an. ʒ. i. omnia ista subtilissime pistentur uel cum succo rosarum recentium & incorporentur de quibus infirmus secundum sui possibilitatem assumat: postea purgato cerebro ponatis supra oculum de illo mirabili emplastro quod sic fit. Recipe poma acerba: cocta in igne: & in cinere calido: postea munda ea acortice suo & pista ea in mortario de metallo. Cum .iiii. pomis ponatur unum albumen oui: & pistetur optime in mortario quousque sit factum emplastrum in modum unguenti: de quo emplastro ponatur super stuppas: postea ponatur super oculum clausum: & mutetur omni die bis: mane: & sero: & cum isto modo cure sine dubio curabitis infirmos in principio infirmitatis sue: eo quod isto modo cure sanauimus homines infirmos usque ad sanitatem perfectam. Habet enim hoc emplastrum uirtutes laudabiles infra scriptas: nam ipsum detumefacit oculum: & reddit oculum ad pristinum gradum: dolorem

1
Fa
S
7
mittigat: et exinde recipit lumen infirmus. Dixi uobis hic de secunda infirmitate: modo uolo uobis dicere de tertia.

De tertia infirmitate que dicitur ungula in oculo.
d Ico q; propter humorem melancolicum habundantem ungule in oculis generantur: & semper incipiunt nasci & crescere a parte lachrymalis minoris: tendentes semper uersus pupillam. Et primo ascendunt supra tunicam oculorum antequam capiant pupillam: & uisum obfuscant. Postea enim sunt magis graues ad curandum antequam antecedant supra pupillam. Aliquotiens et contingit q; nascitur una alia ungula a parte lachrymalis maioris: & inter se crescunt ambe ungule uersus aliam q; totum oculum cooperiunt & prohibent uisum infirmo: & dico uobis q; omnes ille ungule sunt curabiles: sed cum magna discretionem: & sollempni operatione manuum sunt curande: & hic est modus cure.

Accipe unum acinellum argenteum: & cum ipso suspende ungulam oculi: & cum rasorio incide illam: & sic uade incidendo: & sepando usq; ad lachrymalem a qua oritur: & incide eam ex toto. Hoc facto habeas bombicem madefactam in albuine oui: & pone supra oculum clausum omni die bis: usq; ad .x. dies. Cōplecto numero istorum dierum lauet eius faciem: & oculum: cum aqua calida: & lauato oculo ponat in oculum de pul

uere habetis mane: & sero: quousq; oculus clarificatus
sit sicut infirmus desiderat. Et iterim abstinere infir-
mus a contrariis & sumopere tibi caue ne aliam medi-
cinam ponas in oculum: nisi secundum q; ego docui te
eo q; medicine probate non debent relinqui pro nō pro-
batis: sed multi errant in hoc.

De pruritu & ardore palpebrarum.

diximus uobis q; aliquotiens abundat in cere-
bro sanguis melancolicus: qui incipit habere
cursum ad oculos: propter nimiam eius abundantiam & in-
ducit exsiccationem in palpebris: que exsiccatio multoties
reddit inpruritum & ardorem oculorum seu palpebra-
rum: eo q; infirmus non recepit purgationem: a princi-
pio sue infirmitatis nec abstinuit a contrariis. Vnde di-
co q; postquam docuimus uos infirmitatem istam per cau-
sas: signa: & accidentia q; si infirmus est iuuenis facia-
tis minui sanguinem de uena que est in medio frontis: po-
stea curetis ipsum cum illo colirio q; sic fit.

Recipe. xl. papanos spinis tenerrimos: & pista eos
in modum sale: postea misce cum eis duas libr. boni ui-
ni & facias totum bulire in una pignata noua: donec
redeat ad medietatem: postea deponatur ab igne: & co-
letur: & de illo colirio ponatur in oculum omni die bis
& sic sanabitur infirmus perfecte: nam multos cum eo
sanauimus. Et plures ex istis infirmitatibus inuenimus

1
Pa
5
7
in roma: quam in alijs partibus. Valet et mirabiliter
hoc colirium ad oem pruritum & super calefactionem i
palpebris: & uocamus eum colirium de spinis: eo qd fit
de pāpanis spini.

De quarta infirmitate que a Tuscanis uocatur hu
mor benedictus: & ab ultramontanis uocatur maledi
cta.

a Dhuc nascitur alia infirmitas diuersa: & uaria
que est: qd nascitur unus humor extra oculum
inter supercilium: & palpebras: & tumefacit palpebrā:
& totus oculus circum circa cum facie tota: sed nō of
fenditur oculus: quam infirmitatem Tusci uocant hu
morem benedictum: Romani uocant eam nascionē. Ci
cilianī: & Greci papolam: Fracigene uero & Ultramō
tani: uocant eam maledictam: & isti uerum dicunt: eo qd
nascitur cum dolore: & tumore maximo. Et hec sunt
signa: que docent eā nos cognoscere: eo qd palpebre fi
unt dure multum & rubee: & tumefacte & tenēt ocu
lum clausum taliter qd aperiri non potest: & hec est cu
ra eius. Recipe medullā grani frumenti que est amī
dum: & uitella ouorum: & pinguedinem equalibus p
tibus croci. .i. ista in simil pistentur et molificentur:
cum lacte mulieris: donec deueniat ad modum unguē
ti non nimis liquidi de quo ponatur supra infirmitatem
istā que dicitur maledicta: sed ponatis postea iter unā

palpebram et aliam peciam lineam: ad hoc ut retineat
unguentum ne tangat substantiam oculi & operatur
istud unguentum tria. Primo aggregat huores emēs
nimium: secundo maturat eos. tertio atrahit seu resoluit:
& dolorem mitrigat: & et cum isto emplastro sana
uimus homines infinitos. & plus generatur ista infir
mitas in iuuenibus quam in senibus & inuenimus plu
res ex eis in Tuscia: quā in aliis partibus. Adhuc
uolo uobis dicere aliam medicinam ad hanc infirmita
tem. Reciperadices liliū: & cohopias bene eas sub ci
nere ualde calido: & dimitte donec sint bene coctae: po
stea recipe poma acerba: & coque ea similiter i igne: &
postea munda ea a cortice suo & pista ea simul cum
dictis radicibus in mortario: & sint poma equalis quan
titatis cum dictis radicibus: & cum albuē ouī incorpo
rentur in modum unguenti: seu emplastri: non nimis
liquidi. & similiter pone ex eo supra dictam infirmita
tem: donec infirmus sit perfecte sanatus ut possit ocu
lum aperire: et claudere. Supra cicatricem que reman
et post detumefactionem ponatur de unguēto isto mul
tum subtili quod fit Ex aloe epatico: pinguedine galine
oleo amigdalārū amararū et cera alba: an. ʒ. i. et fiat ex e
is unguentum quod subtiliabit: et consolidabit cicatri
cem taliter q̄ nunquam apparebit q̄ fuerit ibi macula
et sanabitur infirmus sine dolore. Et semper habeatis

1
7
uobiscū de unguento alabaſtro quando curatis aliquē
ex iſtis infirmitatibus: ſit catharata: ſeu emigranea: ſeu
infirmitates alie quecūque ſit: & ungatis ſemel uideli.
de ſero omī die tempora: frontem: et ſupercilia: eo q̃
multum confert: & coadiuuat medicinam omnem: nam
dolorem mittigat: humores descendere facit ad locum
doloris: & facit infirmum die ac nocte quieſcere: ac ſi
nullam haberet infirmitatem.

De inueſatione palpebrarum.

m Vlti enim patientes infirmitatem ſupradictā
uenerunt ad nos cum palpebris inueſatis: a
quibus interrogauimus: ut eos ſanare poſſemus: quali
ter hoc eis contingerit: quia nobis reſponderunt q̃ ha
buerunt apoſtoma quod uocatur Benedicta: nec fue
runt bene curati: & petebant ab eis illi medici multam
pecuniam ad conſolidandum illi inueſationem. Ego
uero facto primo pacto cum eis: accipiebam unum ra
forium: & ſeparabam cum eo palpebram ab illa inue
ſatione ita ſubtiliter et bene: q̃ palpebra redibat ſurſū et
ad ſuum priſtinum ſtatum. Inciſione facta ponebam
ſuper oculum albumen oui uſq̃ ad ſequentem diem: et
ligabam bene cum faſſia: & ab illo die antea mutabam
eos in plumaceolo uſq̃ ad quindecim dies: & tranſactis
iſtis quindecim diebus mutabam & diuerſificabam mo
dum cure in hunc modum. Nam faciebam unguentum

ex pinguedine galine. & cera alba: & ungebam ex eo
palpebras sicut faciebam ex albuine oui: postea ponebā
sup palpebras illud plumaciolum predictum quousq;
palpebra erat cōsolidata: & remanebat postea in bono
statu palpebra: sed ponebam ter in septimana aliqd de
spongia ad modum cuiusdam plumacioli ad hoc ut cō
sumeretur superfluitas illa que est causa generationis
huius infirmitatis. Spōgia enim marina operatur tria:
Primo enim cōsumit carnositatem que facit accidere ī
firmitatem hanc: Secundo atrahit & uiuificat spiritum
& sanguinem: Tercio consolidat uulnus taliter q; nun
quā apparet q; fuerit ibi macula. Curauimus enī habē
tes palpebras inuersatas quocunq; modo uenissent cau
se & accidentia huius inuersationis: uel propter nimī
am carnositatem: uel propter pruritum palpebrarum: q;
generatur propter sanguinis abundantiam que stat p
spatium unius anni q; non curatur: tunc enī inuersan
tur palpebre ut audiuiſtis in primo tractatu oculorum
Et nota q; istos tales non debetis īscidere in āgulo ex
teriori oclī. sed debetis īscidere in angulo interiori totā
illam carnositatem supfluam cum rasorio in tantum ut
non īscidatis palpebras in quibus stant pilli. Hoc fa
cto hēatis plumaciolos & faciatis sicut ego docui uos
in aliis curis inuersationum palpebrarum in angulo ex
teriori: & mutetis eos omī die bis: cum predictis plu

macioliſ uidelicet ſero:& mane:& libere ſanabitur per
dei gratiam. Audiuiſtis cauſas:ſigna: acciſentia:et
curas:uniuſcuiuſq; infirmitatis:& inuerſationis palpe
brarum:ſecundum experimentum & magiſterium no
ſtrum:& artem noſtram probatam oculorum. Curetis
ergo ifirmitates iſtas pro ut ego uos docui:& pro cer
to plures reperi ex iſtis infirmitatibus in Tuſcia:& i
Bononia:quā in aliqua alia parte.

De moro ſeu fungo.

a D huc dico uobis q; ex humore melicólico ge
neratur alia infirmitas inter naſum:& oculum
que eſt quaſi carnoſitas:& i multis locis uocatur hec
infirmitas morū:& multi uocant eam ciſum:& alii uo
cant eam fungum. Quando enim talem uidebitis ifir
mitatem:curetis eam ſecundum hunc modum. Accipi
atis primo raſoriū:& cū eo hanc infirmitatē radicitus
incidatis cum omnibus ſuis radicibus:poſtea habea
tis ferrum ignitū & cauterizetis locum ubi erat ifir
mitas:ita ſuauiſter & diſcrete tamē q; nō offendatis o
culum:poſtea habeatis ſtuppas balneatas in albumine
oui ſupra oculum omī die bis:donec infirmitas deſic
cetur:& conſolidetur uſq; ad complementum. Scrip
ſimus uobis cauſas:ſigna:acciſentia:& curas:huius in
firmitatis:que uocatur morū:ſeu fungus:ad hoc ut quā
do eā uidebitis poſſitis eā curare cum huiuſmodi mō

curationis cum quo curauimus homines infirmos. Ad
huc uolo uos docere cognoscere infirmitatem hanc per
infra scripta signa: & dico q̄ infirmitas ista appet i mo
dum pulmoīs in substantia eius: & est granulosa & se
per emittit putredinem aliquam: & capit totā palpebrā
superiorem: & inferiorem: & quando uis eam capere cū
uncino uel rasorio: in illa pte unde nascitur iter nasum
& lachrimale: non substat uncinum: seu ratorium pp
teneritatē substantie sue: eo q̄ ipsum est tenerum pro
pter suā gummositatē & est granulolum propter suā
frigiditytatem: quoniam ipsum semper nascitur ex humo
ribus frigidis: & corruptis. Compleuimus uobis
tractatum .iiii. humorum. .i. Sanguis: Colere: Flegmatis
& Melancolie. Et ostendimus uobis modum genera
tionis diuersarum infirmitatum: quia ex istis huoribus
in oculis generantur. Docuimus et uos causas: signa
accidentia: & curas: secundum nostram experientiam &
artē nostram probatam oculorum: composita a nobis
Beneuenuto grasso: nunc uobis uolumus dicere & tra
ctare de percussionibus oculorum qualitercūq; pcussi
atur oculus.

De percussionibus oculorum qualitercūq; eueiunt.
p Ost quam compleui uobis tractatum de infir
mitatibus que i oculis generantur a causa interiori ui.
ex abundantia: seu uitio alicuius. quatuor humorum.

Nunc intendimus uobis tractare de infirmitatibus que
eueniunt in oculis a causa exteriori a percussione & re
bus cadentibus ab extra & similibus. Et primo di
co quando aliquis percutitur in oculo: cum baculo uel cu
lapide: aut cum pugillo: uel cum cana sicut aliquando fa
ciunt pueri ludentes per uiam: uel cum aliqua re: extrinse
ca occurrente: quod subito ab ipso principio debeatis succur
rere eis cum albuine oui: ponendo illud supra oculum: qua
tum expediet antequam humores oculorum dissoluan
tur uideli. Vitreus cristalinus: & Albugineus: quonia
propter magnum dolorem posset oculi aperiri: & hu
mores eius destrui: & summopere tibi caue ne in ocu
lum aliam medicinam apponas nisi solummodo albumen
oui sic preparatum. Primo bene coquascetur albumen
oui: cum stillo ligneo lato in modum spatule quousque
fiat sicut spuma: postea habeas bombycem madefactum
in dicto albumine: & pone ipsum supra oculum clau
sum: & fiat quater in die & bis in nocte: usque ad .xv. di
es: & si casus esset quod tunica oculi destructa foret: seu
lacerata: ponatis in oculum de quadam medicina que di
citur Virtus data uobis a deo reperta seu inuenta: &
fit illa medicina ex Germonibus ouorum: secundum
quod narrabo uobis inferius propter rationem quam uo
bis ostendam: cum qua ponatis in oculum clausum tan
tum bombycem madefactum in albumine oui: usque ad ter
minum.

minum supradictū: sed memores semper estote innu-
gere sepe supercilia: frontem: & tempora: ex nostro un-
guento alabastrici: eo q̄ ipsum confortat cerebrum: &
uiuificat spiritum: & dolorem mirabiliter tollit. Et no-
ta q̄ si isti non curantur a principio quando uulneran-
tur cum huiusmodi modo curationis: antequam incipi-
at oculus tumefieri: seu putrefieri: nunquā possunt po-
stea perfecte curari. Vnde uolo uobis narrare uirtu-
tem: & potentiam diuinam que est in albuīe oui: & spe-
tialiter ad istas percussiones oculi. Nam illud albumē-
tria operatur in oculis percussis. Primo enim dolorē
mittigat: secundo constringit humores oculorum: & e-
os purificat: tertio non p̄mittit aliquā superfluitatem
aliorum humorum: nec spiritum uisibilem uenire ad o-
culos bene merito: & condigne uocatum fuit albu-
men oui ab antiquis: eo q̄ quando ipsum ponitur in o-
culis mittigat dolorem percussione propter suauitatē
sue dulcedinis: quoniam ipsum suaue dicitur quādo do-
lorem sanat: & dicitur ab antiquis uulgariter Chiara
eo q̄ oculū clarificat & confortat.

De uirtutibus Medicīe que dicitur dei uirtus.

a V diuistis uirtutē: & potentiam albuminis oui

Nūc uolo uobis dicere de uirtute cuiusdam
alterius medicīe que dicitur dei uirtus data nobis a deo
& quid ipsa operatur quādo tunica oculorum ē dirru-

pta quacumq; de causa tunica disrumpatur: & dico q;
quandocumq; uidebitis infirmos in quorum oculis tu-
nica sit disrupta: q; eis succurratis antequā euacuetur
cum huiusmodi medicīa. Recipe oua recentia. que
nata sint ex gallinis albis: & extrahatis eis maculas
gallorum que sunt usq; ad numerū. xii: postea haheatis
unum mortariū de metallo bene lauatum: & ponatis
in dicto mortario istas maculas ouorum que uocantur
germones: & ducatis eas bene in mortario donec effici-
ātur sicut unguentum: postea recundatis ipsum in uno
uase uitreo nel uireato & paulatī oculis imponatis o-
ni die bis: donec tunica saluatrix sit pfecte consolidata
Et nota q; sicut unguenta consolidatiua consolidant
& purificant plagas: ita ista medicīa cōsolidat & purifi-
cat tuīcas oculorum ab illa macula & percussione et
ideo uocatur illa medicina Dei uirtus data nobis a deo:
eo q; ipsam reperi pp eius uirtutem: & cum ipsa mul-
tos homines sanauimus ab istis percussionibus: inter
quos repimus ī loco qui dicitur messana puerū: quendā
q; in oculo fuerat uulneratus taliter q; oculus eius fu-
erat incisus p medium propter quod humor uitreatus
& ēt omnes alii humores optime uidebantur: tandē pa-
ter eius duxit eum ad me: & ego incepi ipsum curare
prout uos docui in presenti capitulo: nā in eius oculū
imponebam de uirtute data nobis a deo. Postea uero

oculo clauso ponebam supra eum bombicem madefa-
ctum in albuie oui: & hoc feci usq; ad .xv. dies ponen-
do omi die bis de dei uirtute. & ter de albuie oui i di-
e: & semel in nocte. & p istum modum recupauit pu-
er oculum: nunquam tamen uidit: eo q; oculus erat to-
tus catharatus secundum q; habuissis in tractatu ca-
tharatarum curabilium prime speciei que eueit extra o-
culum propter percussione: pp quod sciauis q; quocu-
q; modo oculi percutiantur ipsi catharantur: sed post-
quam oculi curati fuerint ab illis percussioneibus cum
nostro modo curationis ipsi remanebunt clari: sed ifir-
mus nunquam uidebit. Non tamen timeatis si isti re-
maneant absq; uisu: sed dimittatis eos stare usq; ad qua-
tuor menses. Et termino cōplecto curetis eos cum acu
secundum q; uos docui i curis catharatarum: eo q; nos
fecimus hoc in puero supradicto. & i multis aliis: unde
faciatis secundum q; ego dixi uobis & nō pro ut faci-
unt stulti medici ignorantes artem nostram & modū
curationis qui cum habent unum percussum in oculo ac-
cipiunt ceram: & ciminum puluerizatum: & ea incorpo-
rant adinuicē i modum emplastri: & in oculo superpo-
nunt & si audire uelitis quot mala isti incurrūt. Dico q;
si tunica est disrupta illud emplastrum extrahit totam
substantiam oculi: & omnes humores oculi cōsumit: q; cera
atrabit: & cōsumit: & ciminū dissoluit: & huētat: propter

suam caliditatem: & ex hoc ecce tria contraria: eo q̄ a
trahendo: cōsumēdo: & dissoluēdo destruitur tota sub
stantia oculi: taliter q̄ oculus remanet ualde turpis: si
uero contingit q̄ tunica nō sit rupta illud emplastrū
atrahit ipsū & humores ex quo dolores maximī ī oculis
generantur: qui postea sunt causa q̄ oculis dissoluitur:
& consumitur cum tota sua substantia. Et multos ho
mines uidimus q̄ fuerant pcussi in oculis & pdiderant
totam substantiam oculorum: a q̄bus interrogauimus
qualiter uisum perdiderant & ipsi dixerunt q̄ fuerant
pcussi in oculis: & q̄ p̄ percussione remanserant cū
aliquali uisu: sed postea curati fuerāt cum cera: & cimi
no: & ab illa hora inantea uisum pdiderāt totaliter pro
pter illam medicinam: eo quod paulatī continue lachri
mando egreditur tota substantia oculi cū amarissimo do
lore: propter quod uolumus uos docere quod qualiter
cunq̄ oculus percutiatur itus uel extra: semper curetis
eum cum albuie oui: secundum quod uobis diximus
eo quod omē simile conseruatur a suo simili: quoniā
ex quo oculus est frigide complexionis & indiget ut
curetur cum frigidis medicis ad hoc ut humores oculi
non dissoluantur propter percussione quam sustinuit
oculus. fuerunt et̄ quidā alii qui perdiderunt propter
emplastra ab absinthio: & thure: cum aliis calidis medi
cis dissolutis. Audiuitis cōtrarios modos curarum

quos stulti medici faciunt i oculis percussis. Docuimus uos curam exptissimam & uirtuosissimam secū dum nostrum magisterium artis nostre probate oclō rum. tractauimus ēt uobis de illis infirmitatibus que propter p̄uersionem oculi superueniunt. Nunc uolo uobis dicere modos curandi percussiones que eueiunt circa oculos uideli. in superciliis in temporibus: que etiā in osse contingunt a parte lacrimalis extra & itus palpebram inferiorem. & primo dicam uobis de prima p̄uersione que in superciliis superuenit.

De amissione uisus pp opillationem nerui optici.

q Vando contingit q̄ homo uulneretur in oculo seu percutiatur & taliter q̄ palpebra superior: & inferior sit percussa seu uulnerata: quanuis oculus non sit percussus nec uulneratus: sed appareat clarus ualde: tantum propter percussione istam oculus uisum p̄dit: tunc dico q̄ hoc est propter opillationem que fit in neruo optico: propter quod spiritus uisibilis nō potest ad oculū transire. Contingit ēt similiter ex percussione que fit in tempore q̄ humores oculi conturbantur taliter: q̄ infirmus non potest clare uidere: & si hoc cōtingit in inferiori palpebra: dico similiter q̄ infirmus non uidet: quanuis oculus appareat clarus. Vnde dico uobis quod omēs illi q̄ in loco isto uulnerantur uideli. circa oculū secundum quod dixi uobis pro maiori parte non uidet

Quia propter quando uultis certificari in aliquo isto
rum utrum uideat nec non dico quod inspiciatis in oculum
& si pupilla appareat dilatata: & maior quam alia: dico
quod isti non uident: & si dicunt quod uideant aspiciatis si pu
pilla ampliatur & constringitur: tunc enim si constri
gitur & ampliatur: est credendum quod uident: eo quod spi
ritus uisibilis ueniendo per neruum concuum in exitu
suo facit pupillam constringi: & dilatari. Si enim con
tingat in quolibet oculo sano quantumvis oculus appareat
sanus & clarus secundum quod est alius: tunc dico quod
nullam curam illi oculo faciatis: eo quod neruus cōca
uus est ita opilatus quod spiritus uisibilis non potest
ad oculum puenire. Vnde hic uolo uobis dicere quos
modis nerui obtici opilantur. Primo enim dico quod opi
lantur propter nimium ieiunium: & uigilias. Secundo
propter nimiam angustiam: & plenum lachrymarum &
per multam umbrationem capitis opilantur: & alii per
laborem corporis: & propter coitum: & aliquibus contin
git hoc propter nimium legere: & scribere: opilatur et
per nimiam melancoliam: & plus opilantur isti nerui in
istis quod percutiuntur quam in aliquibus aliis. Docuimus
uos signa percussione que extra oculum contingunt uide
licet in palpebris. Diximus et uobis causas propter
quas nerui obtici opilantur: per quam opilationem spiri
tus uisibilis non potest ad oculum transire.

De fistula ilachrimali secundum aliquos: & secundum nos de lachrimis corruptis.

i In isto capitulo est intentio mea tractare de quadam alia infirmitate que propter percussiones aliquando generatur in oculis. Dico ergo qd a aliquando multi homines uulnerantur seu pcutiuntur i fronte inter duo supercilia uideli: in radice nasi: propter quod aggregatur aliquando aliquis huor corruptus ex eis per oculum de pte lachrimalis iuxta nasum in modum lachrimarum: & uocatur a medicis humor ille Fistula lachrimalis: & uidetur illud quod egreditur inde quasi aqua putrida admista cu lachrimis: cuius cursus continuus est exiens p oclōs de lachrimali maiori: pp quod ocli semper apparent lachrimosi. Vnde quādo uidetis tales oculos lachrimosos & uultis certificari si est solū humor corruptus uel fistula: aut si sit solum lachrima clara: ponatis digitum uestrum indicē inter nasum & lachrimalem: a parte palpebrarum inferiorū: postea aspiciatis in oculum: & uidebitis in angulo lachrimali putredinē exire iuxta nasū. Vnde multi medici stulti ignorantes primum locū a quo egreditur illa putredo: & credentes qd egrediatur de medio lachrimalis prope nasū inter unam palpebram & aliam: faciunt hanc peximā curam: & hanc ualde contrariam. Ipsi enim accipiunt ferrum ignitum & pforant nasum per medium

84

lachrymalis inter palpebram superiorem: & inferiorem:
& destrunt locum illum credentes eum desiccare cum
illo cauterio. & multis eorum accidit q̄ propter istum
cauterium perdunt uisum: eo q̄ nerui optici habent uia
iuxta nasum: & desiccatur sentientes caliditatem ignis
qua inducit cauterium. Ostendimus uobis causas
signa: & accidentia fistularum oculorum. Et diximus
et uobis errores quos incurrunt stulti medici ignoran
tes arte nostram & causam egritudinis: nunc uolo uos
docere curam eius.

De cura eius.

d I eo q̄ primo debetis curare stomacum cum
nostris pillulis hierosolimis. Facta purgatio
ne incidatis cum puncta rasorii inter palpebram inferiore
& nasum: secundum q̄ inuenitis designatum ita discrete
tamen ut non tangatis palpebram: nec substantiam oculi
sed faciatis incisionem iuxta nasum secundum eius lon
gitudinem: & sit incisio parua. & non incidatis nisi solum
modo cutem. Isto facto ponatis in uulnere unum granum
ciceris: postea supponatis unum plumaciolum de pan
no lineo: & ligetis bene cum fascia: ita q̄ granum cice
ris non cadat usq̄ ad diem aliam: & ab illa die ita po
natis in illo foramine de nostro puluere corrosiuo: &
mortificatiuo: secundum q̄ uobis ostendemus in fine no
stri libri: ad omnes fistulas in quacumq̄ pte corporis sit:

& quando puluere imposueritis faciat eum claudere
oculum: & postea ponatis circa oculum eius clausum
bombicem balneatum in albuie oui: ad hoc ut puluis
nullo modo possit intrare oculum: & postea cum fascia
de pano lineo ligetis usque ad aliam die: & ab illa die in
antea semper de super ponatis asungiam porcinae donec i
sta caro mortificata tota cadat cum illo pulvere: & rema
neat uulnus apertum: & tunc uidebitis locum unde illa
fistula: & illa putredo habet originem: & tunc desicca
bitur illa putredo que habebat cursum per lachrymale
oculi. Postea recipiat spongiam marinam in modum
grani ciceris: & ponatis in foramine facto: & de pulvere
predicto superponatis donec locus ille sit bene purga
tus: & desiccatus: eo quod spongia maris duo facit: quoni
am ipsa aperit: & consumit attrahendo: aperit quia conti
nue augmentatur dum est in uulnere. Postquam uero
locus desiccatus fuerit spongia remoueat: & curetur
de cetero uulnus cum filis lineis: & sic consolidabitur
uulnus absque alio unguento: & sanabitur infirmus sine
aliquo periculo: ac si nunquam infirmitatem habuisset.
Sed mementote omni sero quando lectum intrabit sibi da
re de nostro ellectuario mirabili: & est omni mane: ad quan
titate unius castanee. Docuimus uos probam cur
ram ad lachrymas corruptas oculorum: secundum nos:
que secundum alios fistule uocantur.

De lachrimis & unde procedunt.

i. **N** iſto capitulo uolo uobis tractare de lachrimis naturalibus: & et de corruptis: & unde ipſe ortum: & exitum ſuum habent: dico ergo q̄ multi credunt q̄ lachrime egrediatur de oculis: & iſti decipiuntur in hoc. Alii enim credunt q̄ uerſant a cerebro & exeant p̄ oculos: & iſti et decipiuntur: ſed non ſicut primi: eo q̄ ipſe descendunt a cerebro: ſed non intrant p̄ oculos. Alii uero credunt q̄ p̄ medium lachrimalis maioris & iſti et decipiuntur. Alii q̄ p̄ medium oculi ſupra palpebram: & pupillam: & omnes breuiter falluntur in cognitione ueritatis. Sed nos Beneuenutus de Iheruſalem cui chriſtus a quo cuncta procedunt dedit ueram experientiam: & cognitionem om̄i infirmitatum que i oculis eueniunt: & de ſubſtantis & complexionibus humorum: declarando unamquāq̄ earum: in quibus ſpiritus uiſibilis plus operatur. Diximus q̄ lachrime exeunt p̄ punctam palpebrarum que eſt iuxta naſum: que puncta dicitur lachrimalis: et exeunt ita a ſuperiori pte: ſicut ab inferiori palpebrarum: et ſunt ibi duo foramina: uidelicet unum in qualibet palpebra: de quibus exeunt lachrime: et ſi uultis de hoc eſſe certi: et dimittere errorem antiquorum inuerſetis palpebram: et inſpiciatis in lachrimali maiori ſecundum q̄ dixi uobis in extremitate p̄ncte palpebre ubi finiuntur pilli: et ibi inuenietis unum foramen: de

quo exeunt lachryme: et similiter est ad foramen i palpebra superiori: de quo exeunt et cursu habent ille lachryme putride: de quibus diximus in precedenti capitulo.

De differentia que est inter lachrymas superiores et inferiores.

d Ocuimus uos unde lachryme oculorum cursu habent secundum nostrum magisterium: & artem nostram probatam oculoru. Nunc uolo uos docere que est differentia inter lachrymas superiores: & inferiores: & dico q lachryme que exeunt p palpebram inferiorem procedunt a corde: quando aliquis habet magnum dolorem & non durat: eo q mitigato dolore cessant lachryme. Ille uero que exeunt de palpebra superiori procedunt a cerebro pp aliquam corruptionem uel propter abundantiam humorum: nec cessat cursus istarum nisi materia purgetur: & adiuuet cum electuariis & cauteriis secundum artem nostram. Audiuitis unde lachryme procedunt: & earum cursum habent et exitum: & que differentia sit inter eas. Adhuc uolo uos docere de aliis diuersis pussionibus que in oculis contingunt citrinis.

De iis in quorum oculis intrat squame lapidis: seu ferri.

q Vibuscum hominibus aliquando contingit: & specialiter illis qui rumpunt lapides cum picoi

bus & ēt molendinariis: & fabriis: & maxie q̄ limāt fer-
rū: & squamas lapidū: & ferri: ad eorum oclōs cōferri
ictu cōueniunt: & fortiter incarnatur circa oculū iducē-
tes ibi magnū dolorē pp quod oclī semp lacrimatur
unde infirmus propter sensum illius squame ferri seu
lapidis non potest oculos aperire: ex q̄bus multos iuei-
eris habentes istam squamā incarnatā supra pupillā: alī
quos iuxta eam: alios uero habentes eam inter albedi-
nem & nigredinem oculi. Docuimus uos causas:
signa: & accidentia huius egritudinis: nunc uero uolo
uos docere de cura eorum: & est q̄ faciatis infirmum
sedere supinum ante uos: & locetis caput eius inter ge-
nua uestra: & faciatis eum claudere oculum sanum: &
aperire infirmū in quo est squama illa: & postea cum a-
cu de argento sepetis illam squamā albam oculi: seu a
tunica: ita suauiter tamen ut non tangatis tunicam ocu-
li cum puncta acus: sed ducatis acum supra tunicā: qua-
si radendo ut faciunt barberii cum rasoreo: & sic faciē-
do separabitis eam de supra dictam tunicam: & si fo-
ramen ī quo erat squama ferri seu lapidis: fursū foret
magnū: ponatis supra de dei uirtute: postea ponatis bō-
bicem supra oculum bis in die: & semel in nocte: & sic
liberabitur infirmus in tribus diebus: & hoc plus con-
tingit molendinariis: & fabriis: quā aliis hominibus: &
si non curatur secundū q̄ ego dixi uobis illa squama

lapidis seu ferri fiat magno tempore supra tunicam: et
tota tunica dealbatur: & perdit infirmus uisum illius
oculi.

De modo extrahendi restas spicarum que oculis in
grediuntur.

a D huc uolo uos docere simile curā de restis
spicarum frumenti que oculis ingrediuntur: &
dico q̄ semel quum essem in Tuscia in ciuitate Luca
na: homines illius terre duxerunt ad me quendam ha
bentem unam restam grani in oculo: que oculum eius in
trauerat dum ipse meteret blada. & erat ista resta p̄ trāf
uersum oculi inter unam tunicam & aliam: ita q̄ capita
reste nō apparebant supra tunicā: sed appebāt ac si foret
dignatio subūgula iter ūgulā & carnem. & ego uidēs
hoc: incisi parum supra dictam tunicam oculi in loco
per quem intrauerat: ita suauiter tamē q̄ non lederē tū
cam: postea habui duas acus insimul ligatas cum fillo ī
modum tenalie cuiusdam: & posui unam punctā ista
rum acutum sub resta: & aliā de super: postea ualde strī
xi ambas acus in modum tenalie torquendo: & strīgē
do cum digitis donec extraxi dictā restā de oclō eius.
Postea uero habui de dei uirtute: et posui in oculo eius
ut supersus uobis dixi: bis in die: et semel in nocte: do
nec tunica p̄fecte consolidata fuit: et remisit oclūs secu
rus: et clarus. Et multos ex istis per istum modum

curauimus: et plures inuenimus ex eis in Cícilia: quam
in aliquibus alijs partibus: a quibus multas pecunias lucra
ti sumus. Vnde et uos sic faciatis: sed semp habeatis mi
sericordiam pauperum: ad hoc ut deus det uobis gratiam
bene operandi.

De morfis in oculo ab animali uenenofo.

i Inter alias curas huius nostri libri uolo uos
docere gloriosissimam: & sanctissimam curam: in
ter alias probatam a nobis: scilicet quidam sunt morfi ab aliquo
animali uenenofo: sicut est morsus uespæ: uel apium
& istis similium: uel propter corruptionem aeris: propter quod
oculi cum tota eius facie tumescunt: taliter quod infirmus
non potest oculos aperire: & multis eorum superuenit dolor
fortissimus quod nullo modo quiescere possunt. Vnde quidam
aliquos uidebitis ex istis: succurratis eos cum ista fictis
sua herba quam arabes uocant tutellam: & cícilianum uocant
eam cardellam: & greci: & illi de calabria uocant eam
zucham: & illi de apulia uocant eam cardum benedictum
& romani: & illi de abrutio: & marchiani: crispignam: il
li uero de tuscia: & lombardia: curebedam ad quam cogno
scendam. hec sunt signa. quoniam ipsa habet folia mi
nuta: & habet etiam folia lata: & dico quod ambe sunt uni
us complexionis: & unius saporis: & unius uirtutis: et
faciunt florem citrinum. Accipiat ergo ex ista herba
ad quantitatem unius manipuli: & pistetis eam bene in

mortario & recipiatis albumen oui pro medietate eius
& misceatis ea in simul ad modum emplastrī: & ponatis
circa oculum infirmum cum stuppis: uel bombice:
oculo tamen clauso: & ligetur cum fassia: et sic dimittatis
stare quousque uidebitur uobis: donec deficiatur
supra oculū: postea habeatis de residuo dicti emplastrī
& iterum ponatis usq; quo oclūs detumescat. Vultis
audire quot & quāta bona facit dictum emplastrū
gloriosum ī oculo tumefacto: primo detumefacit oculum:
expellit dolorem: releuat sanguinem: & si aliqua
supfluitas esset in oculo quā diximus cessabit: & uenenum
destruit: & cum illo ēplastro īnumerabiles curauimus.
Et dicimus similiter quādo oculi subito rubescunt:
& magnū patiuntur ruborē: & uidetur patienti habere
oculum plenum araneis tellis: quod liberabitur ī
instanti cum dicto emplastro: nam gratiosum est &
multas habet uirtutes. Iam expleuimus uobis tractatum
de percussionibus: & scripsimus diuersa accidentia
earum: et docuimus signa: et curas secundum artem
nostram: et modo docebimus diuersos: et uarios pulue-
res: pro pānetis: et maculis oculorum: et ea ex quibus
scietis componere unam spetiem cum alia: secundū q̄ nos
probauiumus: et composuimus unāquāq; ut oportet in
oculis secundum desiderium nostrum: et patientis. Et
primo dicemus de pulueribus qui fiunt de lapidibus

pretiosis.

Dicemus in nomine christi.

Recipe lapidum margaritarum: & i mortario ereo teratur: donec in subtilissimū puluerē reducatur: & de illo predicto puluere mittatis in oculis: & hoc plus ualet illis qui habent subtilissimum pānum supra pupillā quasi nebulam sparsam i aere claro. Item ad predictam nebulam Recipe Cristalum: & fiat inde puluis iterum ut prius. Itē recipe lapidem qui dicitur Iaspis: & fiat puluis ut prius: corrodit pānum predictum sāguinem expellit: si oculus sit rubicundus: aut sāguinolētus. Item ad idem Coralus rubeus in subtilissimū puluerē reductus corrodit nebulam: sāguinem expellit: si sit sanguinolētus: & amplificat oculū. Itē recipe Saphirū & fac ex eo puluerem subtilissimū: qā nebulam corrodit: apit uitreum: & pupillā constringit: et clarificat totū oculum: & si uelitis audire suā uirtutē: post quā intrat oculum abinde iātea oculū nō potest deteriorari. Item recipe quandam lapidem amadinam: & fiat inde puluis: & ponatur i oclō pro nebula: Itē recipe Iacintum: saphirū: talcū: & fiat inde puluis: & ponatur in oculo: corrodit pānum: clarificat oculū et spiritum uiuificat. Itē recipe betallū: & fiat inde puluis: & ponatur in oculo: corrodit pānum: et confortat huōres oculorum: s. uitreum: et cristalinum: et albugi

neum Docuimus uos pulueres pretiosissimos ad
pānum oculorum qui apparet in oculo: s. nebula spsa
in aere claro: & fiunt de lapidibus pretiosis ut cum me
dicabimini nobiles homines cum talibus debeat curare
& dare laudem deo qui uiuificauit suas uirtutes i cura
artis nostre probatissime oculorum: recordemini tamen
q̃ in omni tali puluere debetis mittere puluerē de zu
charo atēdicto: ut puluis temperetur pp suā uiolentiam
quia omnes lapides pretiosissimi in puluere sunt uiolēti
quare debetis imponere in unam partem pulueris de la
pidibus duas de zucharo predicto. Et facto puluere
referuetur in piside aurea: uel argentea: & mane: & se
ro: cum uadit dormitum medicabere. Et hec experimē
ta sunt probata a nobis. & innumerabiles sic curauimus
usq̃ nunc.

Docuimus uos pulueres lapi
dum: deinceps sequitur de pulueribus gūmarum.

m Odo docebimus alios pulueres pro eadem i
firmitate ut medicemī infirmos uestros: & si
non potestis cum uno medicemī cum alio. Et adhuc de
cemus ad predictā nebulā Recipe gūi oliuarū: & fiat i
de puluis: & similiter ponatur in oculo sup illo pāni
culo qui appet quasi nebula spsa i aere claro: corrodit
enī nebulam: & pānum: & clarificat oculum. Ad idem
Recipe gūi feniculi & fiat puluis: corrodit pānum: &
clarificat oculum: & uiuifcat spiritum uisibilem sicut

consueuerat: & reddit ipsum ad pristinum statum: &
peruenit ad sanitatem. Vnde audiuitis contra pānū
& nebulam: & contra palpebrarum rubedinem: & gra
uedinem: opamini cum christo: qui est salus & benedi
ctio nostra.

FINIS.

Collige Ius .xii. herbarum. s. feniculi: rute: berbetie:
betonice: agrimonie: benedictie: gelamandrie: pimpinelle:
fragole: eufragie: & saluie: & permisce teredo equaliter
& infunde in urina pueri uirginis adiungendo paulatim
& mitte in mortario cum granis piperis: & adde mel
lis attici: alias cocti duo coctearia: & diu tere: & misce
cum urina pueri uirginis: et tempera ut possis ungere.
Quod serua in piside noua: et si exsiccabitur: adde de
urina. Hoc enim unguentum mirabiliter opatur ad omni
a uitia oculorum: et precipue ad albuginem: et omnem
ueterem eorum passionem: et lumē restituit: sic experto
credendum est.

SEVER. FERRAR.

F

E

.III.

BENVENUTI GRASSI.

